

Bošnjačka kulturna zveza Slovenije
Bošnjački kulturni savez Slovenije
Bosniak Cultural Union of Slovenia

BOŠNJIJAK

List
Bošnjačkog
kulturnog saveza
Slovenije
ISSN 1580-8270

Godina XI

broj 55

Ljubljana

maj 2019

BKSS
Neumorni
entuzijasti

Susreti
Važnost
dijaspore

Bosanski jezik
Korijen i
stablo

Društva
Festival
bh kulture

Proslava Dana nezavisnosti BiH: Društvo „Ljiljan“ u Ljubljani (Šentvid)

Dževad Karahasan u slovenščini **Poruke iz pepela povijesti**

KUD „Sevdah“
Ljepota narodne pjesme

Jedna pozitivna priča iz Velenja
„Krog“ dobrote

U ovom broju:

Uvodnik: Neumorni entuzijasti; Pripreme Zakona o položaju narodnih zajednica u RS; Godišnja izborna skupština BKSS – Kultura kao svakodnevni život; Susreti – Važnost dijaspore za BiH; Bosanski jezik – Kuća otvorenih vrata, Korijen i stablo, K'o kad bistra rijeka teče; Tragovi – Iz perspektive barona Kutschere, BiH na fotografijah Franje Topiča 185-1919; Solidarnost – »Krog« dobrote; Sajam knjiga – Pobjeda poezije; Založba Beletrina – Hiša leposlovja, Poruke iz pepela povijesti; Dževad Karahasan – Sjeme smrti (odlomak); Literatura – Riječ kao oganj; Svjetionici – Ismar Mujezinović; Antologija – Pjesnik i prevodilac Željko Perović; Imovinska prava – Opasnost gubitka bošnjačkog grunta; Društva - »Lijepa naša izvorna narodna pjesma«, Predstavljamo koparski »Behar«, Dan nezavisnosti BiH u »Ljiljanu«, Film – Sjećaš li se Šamac – Sarajeva?; Jubilej Valerije Skrinjar Trvrz

*Otvori širom kapiju
i daruj svakog komšiju,
sve drage, bliske posjeti,
nek svako radost osjeti,
ljubav je svemu ram –
Praznik Dobrote, Bajram.*

**Sretan Praznik mira,
prijateljstva, poštovanja,
uvažavanja, suživota,
duhovnosti i kulture.**

*Bošnjaška kulturna zveza Slovenije
Bošnjački kulturni savez Slovenije
Bosniak Cultural Union of Slovenia*

Neumorni entuzijasti

Piše: **Kerim Dizdar**

Raznolike i kontinuirane veze sa Bosnom i Hercegovinom su naš trajan zadatak. Očuvanje bosanskog jezika, kulture i identiteta se prožima kroz neprestani rad društava i BKSS u Sloveniji. To je istaknuto na Okruglom stolu u Sarajevu, koji je organizovalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice.

Izborni zakon i glasanje u dijaspori je izuzetno komplikovano i traži mnogo vremena i prepiske. Na sastanku Svjetskog saveza dijaspore, zatraženo je da se ta procedura pojednostavi, kako bi što veći broj naših građana u dijaspori mogao glasati.

Održali smo izbornu Skupštinu BKSS, izabrano je novo rukovodstvo, proširen i osvežen je Izvršni odbor aktivistima, formirana nova redakcija lista Bošnjak i očekivati je kvalitetne pomake u budućnosti.

U okviru saradnje sa institucijama u Bosni i Hercegovini, imali smo sadržajnu posjetu delegacije Vijeća ministara BiH, koja se upoznala sa stanjem i problemima u našem radu. Društva i BKSS podižu kvalitet svojih aktivnosti, dolazi do omasovljenja članova i formiranja novih ogranaka društava. Teško i mukotrpno je to sve raditi na volonterskoj osnovi, ali zahvaljujući neumornim entuzijastima evidentan je kvalitet i zainteresovanost svih u Sloveniji za naše manifestacije.

List Bošnjak, koji kontinuirano izlazi, proširuje krug saradnika i u njemu se može naći presjek naših aktivnosti, kao i dio aktivnosti kulturnih institucija i pojedinaca koji neprekidno rade na povezivanju Slovenije i Bosne i Hercegovine.

Ovih dana je imenovan novi sastav Ambasade BiH u Sloveniji, na čelu sa novim ambasadorom Bosne i Hercegovine gospodinom Miloradom Živkovićem i savjetnikom Ambasade gospodinom Jasminom Demirom. Želimo im uspješan rad u afirmaciji Bosne i Hercegovine u Sloveniji, da uz pomoć slovenačkih prijatelja pomognu da se ubrzaju evropske integracije Bosne i Hercegovine. Nadamo se plodnoj i svestranoj saradnji i da Ambasada BiH bude stvarno mjesto i našeg okupljanja i sastanaka sa našim predstavnicima BiH, kada su u posjeti Sloveniji.

Prednosti zakonskih rješenja

Pripreme Zakona o položaju narodnih zajednica u RS

Piše: Fahir Gutić

Da bismo objasnili, i predložili, sve aktivnosti i trenutno stanje u vezi s pripremanjem **Zakona o kulturnim pravima narodnih zajednica** sa područja bivše zajedničke države, koji žive u R. Sloveniji, potrebno je naglasiti nekoliko stvari. Svakako je potrebno istaknuti i neizbježne aktivnosti koje vodimo i pojedinačno (iz *Narodnih zajednica*) u svojim privatnim kontaktima i razgovorima sa istaknutim političarima i predstavnicima vlasti u RS.

Možda će neko od čitalaca i pomisliti, da se u proteklom periodu ništa nije događalo, što u biti nije tačno. Da bismo shvatili šta se trenutno događa, potrebno je znati, da formiranjem nove vlade RS nije automatski došlo i do formiranja Savjeta vlade za pitanja narodnih zajednica u R. Sloveniji, koji za sada ima veoma značajnu ulogu u iznalaženju rješenja. U prvom redu veliku odgovornost za takvo stanje snose i same zajednice, odnosno jedna od tih zajednica. Bilo je zapelo oko njenog reprezentativnog predstavnika u Savjetu vlade. Na tu temu je održano nekoliko sastanaka, kako s tom zajednicom tako i u dva navrata s Ministarstvom za kulturu, a posebno su se činili napori, da se spomenuta narodna zajednica konačno dogovori i odluči za jednog reprezentativnog predstavnika (u igri ih je bilo nekoliko), kako ostale zajednice ne bi bile taoci takve politike.

Zašto je potreban Savjet? Sa izglasavanjem deklaracije u slovenačkom parlamentu je kao savjetodavno tijelo predviđen i *Savjet vlade za pitanja narodnih zajednica u R. Sloveniji* koji ima savjetodavnu ulogu, a na njegovim sjednicama bi se raspravljalo o potrebi i zahtjevima narodnih zajednica, te da se pokreću važna i vitalna pitanja o kulturnim i drugim potrebama tih zajednica. Iako smo o tome pisali u proteklim brojevima, nekom drugom prilikom ćemo ipak malo više objasniti ulogu Savjeta. Kako trenutno stvari stoje, ti napori su i urodili plodom. Konačno se je spomenuta zajednica odlučila za jednog predstavnika, i sada su stvari pokrenute sa mrtve tačke i polahko kreću svojim tokom. Prvo će na prijedlog Ministarstva za kulturu biti poslan prijedlog (dok je pisan ovaj osvrt dobio sam informaciju, da je to već urađeno) vladi o potrebi formiranja Savjeta. Sa donošenjem odluke Vlade R. Slovenije o formiranju Savjeta kreće se u dalju akciju. Slijedi prva sjednica Savjeta, donošenje Poslovnika o radu i vjerovatno razmatranje i smjernice daljeg rada u pripremi Zakona. Zapravo, Zakon je već pripremljen. I to dvije varijante Zakona. Jedna je iz 2016. i druga verzija iz 2018. god. Pripremile su ga uz svoje zalaganje te pomoć svojih savjetnika i pravnika same zajednice. Sa eventualnim dodatnim prijedlozima i ispravkama tog

Sastanak s novim ministrom za kulturu

S lijeva na desno: Nihad Dozić - Bošnjački kulturni savez Slovenije, Mijo Stanko - Savez hrvatskih društava u Sloveniji, dr. Ilija Dimitrievski - Makedonski kulturni savez, Tahir Maliqaj - Albanski kulturni savez, Kerim Dizdar - Bošnjački kulturni savez Slovenije, Fahir Gutić - Bošnjački kulturni savez Slovenije, Ministar za kulturu Zoran Požnič, Veselin Lakić - Crnogorski kulturni savez, Zlatomir Bodiroža - Savez srpskih društava Slovenije

Zakona, nadam se u pozitivnom smislu, doći će do prijedloga, da Savjet pošalje Vladi RS zahtjev zajedno sa Zakonom, kako bi krenula parlamentarna procedura.

Svi oni koji aktivno rade u društvima i u savezima, i malo detaljnije su upoznati o tim aktivnostima, svjesni su, da to ide teško, a po mom skromnom mišljenju i presporo. Na drugoj strani, s obzirom na trenutno stanje i situaciju, te na probleme s kojim smo se susretali, mogu reći, da se zaista do ovog trenutka nije ni dalo više uraditi.

Kakve su prednosti Zakona, svima bi nam moralo biti jasno. Gore spomenuta *Deklaracija* je je jedini dokument, doduše politički, i na deklarativnoj razini gdje nas naša država R. Slovenija prvi put spominje u nekom javnom dokumentu, da pored Slovenaca, Mađara, Italijana, Roma i ostalih postoje i druge *Narodne zajednice*, i to u znatno većem broju, koje nemaju sistemsko uređen svoj položaj i vrijednu pomena materijalnu podršku za svoj rad, kako bi na ovim prostorima očuvali svoj identitet. A prije nego što i dođe u parlamentarnu proceduru, bit će naravno i javno predstavljen prijedlog Zakona onima kojima je namijenjen i o njemu će biti organizovana rasprava. Što se tiče roka realizacije, to je teško predvidjeti.

Pošto je to pitanje ovisno od politike i njihove naklonjenosti u datom trenutku, optimistički rečeno - Zakon bi morao biti pod krovom najkasnije do kraja godine. Ta uvjerenja smo dobili i od politike, kao i od onih stranaka koje su u ovom trenutku naklonjene takvom rješenju. Pozitivnim rješenjem tog Zakona u parlamentu bit će potrebne i dalje i žešće aktivnosti oko same njegove implementacije i okvirnih rješenja za sistemsko finansiranje kulturnih i drugih potreba koje će biti predviđene tim Zakonom.

Godišnja izborna skupština Bošnjačkog kulturnog saveza Slovenije

Piše: Sanela Fejzić

Bošnjački kulturni savez Slovenije održao je 30. marta ove, 2019., godine svoju redovnu godišnju izbornu skupštinu, u Ljubljani, na kojoj je ocijenjeno da na osnovu dosadašnjih ostvarenja možemo još ambicioznije ulaziti u nove projekte i programe, zasnovane i na svestranoj saradnji i uspostavljanju novih kulturnih veza između Slovenije i BiH. Skupštinu je vodio Muzaffer Rovčanin, u verifikacionoj komisiji su bili Mujo Perenda i Alem Kasumović.

Predsjednik BKSS-e Kerim Dizdar podnio je izvještaj o radu za proteklu godinu, navodeći realizovane projekte: izdavanje dva broja lista Bošnjak, koji je proširio krug saradnika i podigao kvalitet, organizovanje smotre bošnjačkih društava u Sloveniji i koordinacija rada i zajednički nastupi. realizacija bosanskohercegovačkih filmskih večeri u Ljubljani i Kopru, koncert mladih muzičara "U zagrljaju dvije domovine" i dr. Tokom godine aktivirano je članstvo u Svjetskom savezu dijaspora, ostvarena saradnja i posjete kulturnim institucijama Bosne i Hercegovine, saradnja sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Vijeća ministara BiH, sudjelovanje u kulturnim programima šireg značaja i dr. Putem Facebook stranice BKSS prijatelji i članovi su redovno upoznavani sa aktivnostima društava, Saveza, gostovanjima kulturnih društava, pozorišta i drugih stvaralaca iz BiH u Sloveniji. Prisustvo takvim manifestacijama podstiče slovenačke kulturne institucije da organiziraju u budućnosti takve događaje. U nekim promocijama je BKSS bio i suorganizator. Ostvarena je dobra saradnja sa RTV Slo i emisijom Naglas, tako da su mnoge aktivnosti predstavljene široj javnosti.

Fahir Gutić, naš predstavnik u ExYumaku i Svetu Ministarstva, podnio je izvještaj o radu i istaknuo da su u toku aktivnosti na donošenju Zakona kojim bi se dugoročno riješilo pitanje finansiranja i rada društava i

Kultura kao svakodnevni život

Radno predsjedništvo izborne skupštine

saveza naroda iz bivše Jugoslavije, koji žive u Sloveniji. Ismet Bekrić je naglasio potrebu češćeg i redovnijeg izlaska lista Bošnjak, jer tako između ostalog afirmišemo i bosanski jezik, jedan od tri službena u BiH, koji je u najslabijoj poziciji što se tiče dopunskih škola i redovnog učenja mladih generacija u dijaspori.

Nakon usvajanja izvještaja o radu podnešen je i finansijski izvještaj za 2018. godinu. Uslijedilo je i glasanje za sastav funkcionera u novom mandatu. Kerim Dizdar je jednoglasno potvrđen za predsjednika BKSS i u narednom dvogodišnjem mandatu, a uz njega izabrana su i dva potpredsjednika – Safet Redžematović i Maida Džinić Poljak.

Izabrani su i novi članovi izvršnog odbora: Nihad Dozić, Denis Striković, Sanela Fejzić, Mirsad Bešić, Ferid Avdić i Fahir Gutić, a potvrđeni su i predsjednici društava koji su dio izvršnog odbora, a to su: Elvis Alukić (KUD Ljiljan), Enes Korić (KUD Sevdah), Rašo Tiganj (KUD Sandžak), Alem Kasupović (Društvo RUH), Etem Tošić (KUD Izvor), Belkisa Vuković (KUD Behar), Azrin Kalender (KUD Biser), Medina Alibabić (KUD Bosanski dijamant). Predsjednik Nadzornog odbora u narednom periodu bit će Admir Baltić, a predsjednik Časnog suda Mirsad Adrović. Na prvoj narednoj sjednici IO za sekretara društva je izabrana Sanela Fejzić, a za blagajnika Mujo Perenda.

Govoreći o planu za 2019. godinu, predsjednik Dizdar je kao strateški interes istakao aktivnosti na području usvajanje zakona o narodnim zajednicama, realizaciji planiranih projekata te nastavak saradnje sa institucijama BiH i Slovenije. Kultura je najljepši most prijateljstva i saradnje, koji nas nadahnjuje u svakodnevnom životu.

Posjeta predstavnika Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

Važnost dijaspore za Bosnu i Hercegovinu

Iz Slovenije su ponijeli lijepe utiske

Piše: Sanela Fejzić

Delegacija Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine – pomoćnik ministra Kemo Sarač, Zlata Smajić i Selma Čvorak - posjetila je 5. aprila 2019. Bošnjački kulturni savez Slovenije. Druge goste dočekali smo u novim prostorijama Društva bosanskohercegovačko-slovenskog prijateljstva i u neposrednom razgovoru upoznali ih sa našim aktivnostima i kulturnom misijom, a gospodin Sarač je zajedno sa svojim saradnicama predstavio projekte koji su pod okriljem Ministarstva, te ciljevima koje žele postići. Naglasio je važnost dijaspore za maticu Bosnu i Hercegovinu, ispostavljujući pritom veliku ulogu naše omladine. Rad s omladinom jedan je od stubova strategije Ministarstva i ubuduće će toj grupi dijaspore biti posvećeno još više pažnje i projekata. Jedan od njih je i konferencija, koja će se održati juna 2019.godine i biće posvećena jačanju nacionalnog identiteta mladeži.

Na susretu s delegacijom Ministarstva predstavljen je i interaktivni portal za dijasporu BiH (www.dijaspora.mhrr.gov.ba) koji sadrži informacije o radu društava u svijetu, zakonske i druge strateške dokumente te elektronske časopise. Portal je bitan za sva društva i organizacije koje traže projekte u koje se mogu uključiti i za koje mogu dobiti nepovratna sredstva. Informacije o ovim projektima nalaze se na portalu. Portal trenutno broji 1510 registrovanih korisnika te 41 udruženje. Do

sada je objavljeno više od 550 članaka. Način registracije kao i mnoge druge važne informacije nalaze se na portalu, sa kontaktnim podacima. U nastavku posjete, delegacija je prisustvovala kulturnoj manifestaciji društva Sevdah "Izvorne narodne pjesme Bosne i Hercegovine", a zatim su bili i u Koprnu, na Bosanskom festivalu u organizaciji društva Behar.

Iz Slovenije su ponijeli lijepe utiske i zahvalili se svim entuzijastima i volonterima na njihovom radu na očuvanju identiteta, jezika i kulturnog nasljeđa Bosne i Hercegovine.

Kuća otvorenih vrata

Okrugli sto o očuvanju jezika, kulture i identiteta u iseljeništvu, održan u Sarajevu u okviru Međunarodnog sajma knjiga, ukazao je i na naše želje da se i u Sloveniji ova pitanja počnu rješavati sistemski

Piše: Ismet Bekrić

Jezik je i kuća široko otvorenih vrata, izvor i tok svakog književnog djela, pa je i 31. Međunarodni sajam knjiga u Sarajevu, održan od 17. do 22. aprila, bio jedno od središta razgovora o jeziku. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Grupacija Naša perspektiva organizovali su, 17. aprila 2019. godine, poseban okrugli sto, razgovor, o očuvanju jezika, kulture i identiteta u iseljeništvu, te njegovom većem učešću u političkom životu u BiH. U ime Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice govorio je pomoćnik ministrice Kemo Sarač, predstavljajući radni tekst okvirne strategije saradnje sa iseljeništvom u očuvanju maternjih jezika, kulture i identiteta.

Neophodno je posvetiti punu pažnju, i Bosne i Hercegovine, kao države, i iseljeništva, te njegovih organizacija, dodatnom obrazovanju i dopunskim školama – glavni je zaključak koji traži što više i konkretnih aktivnosti. I Ministarstvo civilnih poslova BiH ima program svojih aktivnosti u unapređenju dopunskog obrazovanja koji je na Okruglom stolu predstavio pomoćnik ministra Adnan Husić.

Značaj dopunskih škola

Tema konkretnog razgovora o dopunskom obrazovanju u iseljeništvu, sa iskustvima i modelima učenja maternjeg jezika, čiji je moderator bio Armin Alijagić, približila je iskustva samih nastavnika i pedagoga u različitim zemljama, od Švedske i Velike Britanije do Njemačke, Austrije i Slovenije. U tom pogledu posebno su primjerna iskustva obrazovanja u Švedskoj, u kojoj je učenje maternjeg jezika uvršteno i u redovne škole kao dopunska nastava, gdje se uključuje – kako je napomenula Sadeta Murić – i Savez bosanskohercegovačkih udruženja i društava. Amela Macić, predstavница nastavnika iz Geteborga, govorila je o uspješnom konceptu jedinstvenog jezičkog centra u kojem 320 nastavnika iz više zemalja uče djecu dva puta sedmično po 80 minuta. A

kao predsjednica Koordinacionog tijela Foruma integracijskih inicijativa u Švedskoj govorila je o ulozi bh. udruženja u procesu očuvanja i učenja maternjeg jezika u ovoj skandinavskoj zemlji, ističući da je tu posebno značajna saradnja sa porodicama.

O nekim aspektima i iskustvima u njegovanju jezika i kulture u novim sredinama govorili su i: Sabit Jakupović, Emir Bolić, Mediha Oručević i Sabina Kazazić (Velika Britanija), Haris Halilović (Njemačka), Eldin Bajrić (Austrija) i Kerim Dizdar, Elvis Alukić i Ismet Bekrić (Slovenija), a dr. Dina Mehmedbegović, koja se u Velikoj Britaniji bavi jezičkom politikom i interkulturalnim pristupom nastavi, pobudila je pažnju svojim predavanjem o njegovanju jezika porijekla u dijaspori («dvojezična djeca» - uz jezik nove sredine učiti i jezik svog porijekla).

O nekim slovenskim iskustvima u očuvanju i učenju bosanskog jezika u Sloveniji govorili su Kerim Dizdar, predsjednik Bošnjačkog saveza kulturnih društava Slovenije, i Elvis Alukić, predsjednik Društva bosanskohercegovačko-slovenskog prijateljstva »Ljiljan«, dok je književnik i profesor jezika i književnosti Ismet Bekrić pročitao svoj poetski zapis o jeziku, kojega ćemo objaviti u idućem broju našeg lista. Iz njihovih izlaganja i zapažanja može se izvući zajednički zaključak – da u Sloveniji treba sistemski riješiti pitanje učenja bosanskog jezika u okviru dopunske nastave, što zahtijeva i veću saradnju Slovenije i BiH u tom obrazovnom procesu. Ocjenjuje se, da u Sloveniji ima oko deset hiljada mladih, predškolaca i osnovnoškolaca kojima je bosanski jezik - jezik porijekla.

Svijest o važnosti jezika

Okrugli sto o očuvanju i učenju jezika donio je i konkretne zaključke koji jezik tretiraju kao zajedničku brigu i obavezu, pozivajući na široku saradnju i BiH i iseljeništva. Već na početku se naglašava da *»država BiH treba uložiti dodatne napore kako bi obezbijedila podršku i osigurala ulaganje u očuvanje maternjeg jezika u iseljeništvu«*, uključivanjem svih aktera i u BiH i u iseljeništvu, od državnih organa, institucija, organizacija, do pojedinaca, roditelja, šire porodice, izdavaštva, sredstava informisanja i dr.

Neophodno je svakodnevno, smišljeno *»podizanje svijesti o važnosti učenja i očuvanja maternjeg jezika u iseljeništvu«*, jer su riječi najljepše niti koje nas vezuju i sa zemljama u kojima smo nastavili svoj život, obrazovanje i rad, ali i sa svojim korijenima, sa svojim zavičajima.

Vraćamo se tako na početak ovog izvještaj – *jezik je naša kuća široko otvorenih vrata*. A naše kuće nisu samo sazdane od građe, nego i od osjećanja. Od riječi koje stalno učimo, ali i od onih koje su duboko ukorijenjene u nama.

Korijen i stablo

Škole bosanskog jezika u Sloveniji

Piše: Admir Baltić

Bošnjački kulturni savez Slovenije je od svog osnivanja (1996.) zainteresiran i za uključivanje nastave bosanskog jezika u slovenske škole za djecu b-h korijena. Taj interes aktivno zagovaramo i u komunikaciji s državom Slovenijom, i bio je uključen u našu inicijativu državi Slovenije za priznanje bošnjačke zajednice kao manjine u Sloveniji, upućenu 2002. godine. Ta inicijativa nije podržana, na temelju vlastitog kriterija autohtonosti zajednica, kao kriterija za priznavanje manjinskog statusa.

Problem:

Njegovanje maternjeg jezika u Slovenije je ustavom zagarantovano pravo (14. član), no u praksi se pojavljuje problem finansiranja takve nastave. Slovenija zagovara i praktikuje princip da sama finansira nastavu slovenskog jezika u školama u inostranstvu i da bi na taj način i potencijalnu nastavu bosanskog jezika u slovenskim školama trebalo da finansira zainteresirana država, to jest Bosna i Hercegovina. Na takav način je riješeno pitanje nastave maternjeg jezika za srpsku, hrvatsku i makedonsku zajednicu u Sloveniji, koje finansiraju Srbija, Hrvatska i Makedonija. BiH dosad nije u direktnoj komunikaciji s državom Slovenijom pokazala konkretniji interes za takvo rješenje našeg problema, ali su predstavnici BiH u komunikaciji s BKSS-om nas pozivali da uputimo inicijativu vladi BiH, da pokrene rješavanje tog problema, s tim što je bilo poželjno da takvu inicijativu uputimo zajedno sa savezom srpskih i savezom hrvatskih kulturnih društava, jer država BiH ne bi mogla rješavati problem samo jedne od tri zajednice.

Tu pak imamo problem, u tome što hrvatska i srpska zajednica u Sloveniji svoj problem učenja maternjeg jezika rješavaju kroz saradnju sa državama Hrvatskom i Srbijom, a ne sa BiH, zbog čega dosad još nismo krenuli u aktivnosti upućivanja takve inicijative Vijeću ministara. Drugi razlog je i politički, što neki od naših sagovornika uopće ne priznaju bosanski jezik, pa je tu onda teško konstruktivno sarađivati. Inače naš osnovni stav je da bi to pitanje morala urediti država Slovenija s obzirom da smo njeni državljani i njoj plaćamo porez.

Živi čas maternjeg jezika: Mladi iz Društva „Ljiljan“ u posjeti piscu Josipu Ostiju u njegovom vrtu na Tomaju

Praksa:

Bošnjački kulturni savez Slovenije je dosad samostalno pokretao projekte nastave bosanskog jezika za ograničeni broj učenika. 2012/2013. smo uspjeli, na konkursu švicarske konfederacije za podršku nevladinim udrugama, pokrenuti projekt *Korijeni u BiH, drvo u Sloveniji*, preko kojeg smo zaposlili učiteljicu, razvili vlastiti nastavni plan prilagođen drugoj i trećoj generaciji bošnjačke djece u Sloveniji, te pokrenuli nastavu u tri kulturna društva (Velenje, Jesenice i Ljubljana) i jednoj osnovnoj školi (Ljubljana). Ukupno smo imali u nastavu bosanskog jezika uključenih oko 100 učenika. Po završetku tog jednogodišnjeg projekta zapali smo u izazov kako nastaviti sa nastavom bez finansijskih sredstava.

U školskoj godini 2013/2014. uspjeli smo održati nastavu na OŠ Livada u Ljubljani na volonterskoj bazi i na račun manjeg projekta za omladinske radionice finansiran je iz sredstava grada Ljubljane (projekt za rad s mladima), naredne godine 2014/2015. uspjeli smo učiteljicu zaposliti preko programa javnih radova i tako produžiti trajanje naše škole bosanskog jezika. U školskim godinama 2015/2016. i 2016/2017. Školu bosanskog jezika smo održavali pokrivajući minimalne troškove iz projekata finansiranih kroz Javni fond RS za kulturne djelatnosti (radionice pripovijedanja). U svakom slučaju, Školu bosanskog jezika nakon 2013. pratilo je puno volonterizma i različite projektne improvizacije. U 2017. godini Škola bosanskog jezika u Sloveniji u organizaciji BKSS-a se gasi i ne izvodi se više zbog nedostatka sredstava i zbog pregorjelosti kadrova. U pet godina izvođenja škole bosanskog jezika zamijenile su se četiri učiteljice.

Demografija:

Ocjenjujemo da u Sloveniji živi oko 50 hiljada Bošnjaka sa slovenskim državljanstvom i oko 30 hiljada onih bez državljanstva. Ocjenjujemo da u Sloveniji ima bar 10 hiljada djece školskog uzrasta, kojima je maternji jezik bosanski i koji bi mogli biti učenici u školi bosanskog jezika. Jer, tamo gdje su korijeni, treba da niču i stabla. Sa granama koje se prepliću, i listovima koji šumore.

Iz perspektive barona Kutschera

Bosanski paviljon na Svjetskoj izložbi u Parizu 1900. godine

Piše: **Valerijan Žujo**

Nema sumnje, Hugo Freiherr von Kutschera pripadao je krugu najsposobnijih visokih austrougarskih činovnika, koji su djelovali u Bosni i Hercegovini. Bio je radoznao, radin, uporan i temeljit. Njegovo znanje je višestruko premašivalo i prilično široke okvire koje je davala bečka *Orijentalna akademija*. Sa više nego solidnom osnovom koju je dobio u toj uglednoj školi, Kutschera je tokom nekoliko decenija stekao golemo znanje i usavršio spisateljske, istraživačke i diplomatske vještine do najvišeg stupnja. Polihistor i poliglota, dorastao svakom zadatku koji mu je bio povjeren, ostvario je izuzetno uspješnu karijeru. Iz bečke habzburške perspektive, njegova beamterska izvrsnost je neupitna. Uspješnost njegove karijere, potvrđena je titulama, odlikovanjima i priznanjima.

Ocjene Kučerinovog djelovanja sa stanovišta etno-konfesionalnih zajednica u Bosni i Hercegovini, kontroverzne su, mijenjaju se od slučaja do slučaja i ovisne su o specifičnim interesima pojedinih zajednica. Sve tri osnovne vjerske i etničke zajednice, tačnije njihove elite, nastojale su ostvariti svoje maksimalne ciljeve. Srpsko-pravoslavni su željeli, ne samo vjersko-prosvjetnu nego i nacionalnu autonomiju i u krajnjem prisajedinjenje Bosne i Hercegovine Kraljevini Srbiji. Katolici su polazili od činjenice da je vladar tituliran kao njegovo carsko i kraljevsko apostolsko veličanstvo, zahtijevajući za sebe privilegiran položaj, slobodu širokog djelovanja na uniji crkava i konverziji muslimana, a na nacionalnom planu tragom pravaških ideja, na prisajedinjenju Bosne i Hercegovine Hrvatskoj. Muslimani Bošnjaci nisu imali jasno definiran narodni program, jer je među njima još bilo živo osjećanje pripadanja osmanskom svijetu. Tražili su vjersku i vakufsku autonomiju i očuvanje zemljoposjedničkih prava. U vjerskom smislu, za njih je autoritet bio sultan kao halifa, odnosno šejhu-l-islam na kojeg su te sultanove ovlasti prenesene. U okvirima etno-konfesionalnih zajednica traženje prava, ali i privilegija, doživljavano je kao borba. Iz perspektive Huga Kutschera, bila je to duga, isprpljujuća partija šaha u kojoj je on od početka imao nekoliko figura prednosti.

Međutim, vremenom, prevagu kod ocjenjivanja Kutscherinih rezultata sve više dobiva njegov istraživački rad usmjeren ka traženju odgovora na pitanje o porijeklu istočnoevropskih Jevreja, Aškenaza. Tokom proteklih više od stotinu godine od objavljivanja njegove studije *Die Chasaren*, djelo je citirano u brojnim radovima na istu temu. Općenito se smatra da Kutschera, iako nije prvi iznio tezu o hazarskom porijeklu Aškenaza, prvi je temeljito elaborirao ovaj problem. Imajući na umu činjenicu da su teška bolest i smrt spriječili Kutschera da elaborira sve prikupljene činjenice, da konačan oblik svojoj studiji i da je opremi neophodnim naučnim aparatom (pregledom izvora i literature, bilješkama uz pojedine navode, odgovarajućim glosarom, etc...), možemo samo žaliti za kompletnim izdanjem kakvo bi on zasigurno priredio. Sam Kutschera na kraju studije sugerira da bi oblast filologije mogla biti plodno tlo za daljnja istraživanja fenomena Hazara. U svakom slučaju, uz značajnu povijesnu ulogu koju je baron Hugo von Kutschera odigrao tokom austrougarskog razdoblja bosanskohercegovačke historije, studijom o Hazarima, on je ostavio vrijedan trag i u historiografiji.

Prizori iz vsakdanjega življenja

Gostujoča razstava Zemaljskega muzeja BiH – Med dvema imperijema: BiH na fotografijah Franje Topiča 1885 - 1919

Piše: Miha Špiček

V Slovenskem etnografskem muzeju je do 26. maja 2019 na ogled gostujoča fotografska razstava Zemaljskega muzeja Bosne in Hercegovine z naslovom **Med dvema imperijema: Bosna in Hercegovina na fotografijah** Franja Topiča 1885 – 1919.

Ena najpomembnejših fotografskih zbirk Zemaljskega muzeja je zbirka okoli 5.000 negativov, ki jih je ustvaril František Topič, eden najvidnejših pionirjev fotografije v Bosni in Hercegovini. Čeh po rodu je večji del aktivnega življenja posvetil delu v Zemaljskem muzeju BiH, najprej 15 let kot arhivist in nato kot knjižničar, tajnik in fotograf. Rojen v Držkovicah pri Pardubicah leta 1857, je prišel v Bosno in Hercegovino leta 1885, sprva kot državni uradnik v Tuzli, nato pa upravnik okoliša Donji Unac. V Sarajevo je prišel kot fotoreporter dunajskega fotografskega podjetja Angerer und Göschl. Leta 1903 mu je Pokrajinska vlada podelila Zlati križ za zasluge za njegov fotografski doprinos.

Razne publikacije in arhivsko gradivo odkrivajo njegovo dokaj razgibano življenje. Na primer to, da so ga na kirurškem oddelku sarajevske bolnišnice kot izvrstnega fotografa in razvijalca najeli za usposobitev rentgena, nato pa je v bolnišnici prebil sedem tednov kot pacient, saj je obolel za dermatitisom zaradi neprevidnega ravnanja z rentgenom. Z direktorjem muzeja se je sprl zato, ker mu je prepovedal uporabo fotografske opreme za njegove osebne potrebe. V 59. letu starosti je bil mobiliziran in poslan na fronto. Kasneje po vrnitvi na rodno Češko je preko češkoslovaškega konzulata v Sarajevu od Pokrajinskega muzeja skušal dobiti svojo personalno mapo in tako uveljavljati zaslužen pokojnino; direktor muzeja mu je sporočil, da njegov spis ne obstaja več.

Kot je o razstavi zapisal njen avtor dr. Mirsad Sijarić, Bosna in Hercegovina v času, ki ga je dokumentiral František Topič, še zdaleč ni bila zgolj stranska opazovalka zgodovine, saj so se prav na bosanskem ozemlju in pod njegovim duhovnim obnebjem križali interesi evropskih kolonialnih sil. V tem pogledu imajo Topičeve fotografije, na katerih so bolj ali manj natančno, amatersko ali mojstrsko, dokumentarno ali umetniško zabeleženi muzejski predmeti, družbeni in naravni pojavi, interierji in eksterierji, posvetni in sakralni objekti, posebno vrednost zlasti zato, ker se osredotočajo na prizore iz vsakdanjega življenja s poudarkom na obrazih ljudi. Ti živi in osupljivi prizori prikazujejo, vsaj z vidika današnjega opazovalca, značilnosti družbe v odločilnem zgodovinskem prehodu iz enega v drugi civilizacijski krog, kar je imelo za posledico pomembne daljnosežne politične, kulturne in družbene spremembe. Posebno zanimiva je skupina fotografij, ki prikazujejo ljudi v njihovih tradicionalnih mestnih in podeželskih nošah, v svečanih oblačilih, ki so jih nosili zgolj ob posebnih priložnostih skupaj z vsemi razkošnimi dodatki in obrednim orožjem v času, ko so te sestavine pričele izgubljati prvotno uporabno funkcijo in namesto nje pridobivati vlogo muzejskih predmetov.

Vsako 1. nedeljo v mesecu in 18. maja na Mednarodni muzejski dan imajo obiskovalci prost vstop.

Bistrik, 1906

Izvir reke Bosne

Splavarjenje na Drini

Jedna pozitivna priča iz Velenja – pružene ruke solidarnosti

»Krog« dobrote

Piše: **Admira Robin**

Zavod KROG je međunarodna nevladina neprofitna organizacija, koja djeluje na području ljudskih prava, humanitarnog rada, razvojne saradnje, socijalnih aktivnosti, međukulturnog dijaloga, dobrovoljnog rada, obrazovanja i kulture. Za svoj rad je primio državna priznanja i međunarodne nominacije. Crvena nit razvojnih aktivnosti većinom je usmjerena prema ženama i djeci, osjetljivim grupama na Zapadnom Balkanu, Bliskom Istoku i Ugandi. Sa stručnim znanjem i odličnim poznavanjem tematike ostvaruje socijalne programe, koji doprinose poboljšanju uslova za život ljudi i uključivanju u društvo. Zavod »Krog« humanizmom pomaže ljudima u krizi.

Osnovni cilj projekata u BiH je održivi razvoj socijalno ugrožene djece, osnaživanje žena te borba protiv nasilja u porodici. Da bi unaprijedili rad učitelja i omogućili bolje obrazovanje djece u ruralnim područjima u BiH, Zavod Krog je opremio OŠ Seonica kompjuterskom opremom, OŠ Stolac

opremom za predmet hemije te ostale osnovne škole školskom opremom i priborom, obnovili su javnu infrastrukturu nakon poplava (osnovne škole i dom zdravlja), ugostili oviše od 800 djece na slovenskoj obali.

U Sloveniji organizacija vodi projekte prije svega na području socijalnog uključivanja, posebno ranjivih grupa i osnaživanju žena. Upravo tu nastupa i autorica ovih redova, Velenjčanka Admira Robin, u želji da jakom voljom, energijom i željom da ponese projekte u lokalnu zajednicu i okolinu, te ostvari nove pozitivne priče u Velenju. Trenutno pišem i knjigu »Moj put« u kojoj opisujem i put integracije u Sloveniju – a bih pokazala, da se volonterskim radom može dosta toga naučiti i postići u stranoj državi. Izdavanje knjige finansira Javni sklad za kulturne djelatnosti Slovenije (JSKD).

Od februara 2019. u Velenju djeluje Organizacijska jedinica (OE) Zavoda Krog, gdje u vrlo kratkom vremenu tamošnja ekipa dobrovoljnim radom već postiže velike uspjehe na području osnaživanja žena, socijalne aktivacije i integracije. Zašto Velenje? U prošlosti je doseljavanje u Velenje bilo jako povezano s industrializacijom i potrebama po radnoj snagi, a glavnu ulogu je imao rudnik uglja. Danas su ekonomske migracije iz BiH još uvijek u porastu zbog velikih poduzeća kao što je Skaza, Gorenje i sl., te dolazi to spajanja porodica. Pri tom nastaju veliki izazovi vezani za integraciju porodice, ponajviše žena i djece.

Kroz program učenja slovenskog jezika i kulture pomažu ženama za bolje uključivanje u socijalnu okolinu i zajednicu. Organizuju radionice za nove doseljenike sa područja Zapadnog Balkana, gdje ti razvijaju kreativnost i usavršavaju svoje vještine. To su radionice gdje se izrađuju razne figure od cementa, ukrasne drvene kutije za nakit, razne rukotvorine od recikliranog materijala. U saradnji sa Slovenskim društvom Hospic i Gradskom bibliotekom Velenje imaju obezbijeđen prostor za radionice i predavanja.

Uz podršku Mjesne opštine Velenje i JSKD-a, OE Velenje će u junu organizovati svoj prvi festival »Od potice do baklave« u Velenju. Festival se u prošlosti tradicionalno organizovao na slovenačkoj obali (Koper, Ankarana), a sada će se i po prvi put predstaviti Velenjčanima. Događaj će povezivati pripadnike etničnih grupa na području kulture i omogućiti im da se predstave široj publici u multikulturnom Velenju.

Pobjeda poezije

Na Sajmu knjiga u Sarajevu predstavljeni novi brojevi lista »Bošnjak« i nova izdanja naših društava, a bili smo domaćini i novim knjigama bosanskohercegovačkih pisaca, objavljenim u »Beletrini« u prijevodima na slovenski jezik, te reviji »Paralele« u kojoj saraduju i naši autori.

Još jedan Međunarodni sajam knjiga u Sarajevu, već 31., od 17. do 22. aprila 2019. godine, ponovo je okupio pisce i njihove knjige, dokazujući da su literarne riječi najljepši vezovi i mostovi koji nas približavaju u zajedničkoj misiji dobrote, ljepote i međusobnih uvažavanja. Na štandu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, koje je bilo domaćin brojnih susreta i promocija, bilo je posebno živo, u spletu ponovnih viđenja, razgovora i novih naslova. Domaćini piscima iz dijasporе bile su i izdavačke kuće »Bosanska riječ« - »Lijepa riječ« iz Tuzle i »Planjax« iz Tešnja, koje su svoje programe i stranice otvorile i piscima iz dijasporе.

I ove godine na Sajmu knjiga predstavio se i Bošnjački kulturni savez Slovenije / Bošnjaška kulturna zveza Slovenije – novim brojevima svoga lista »Bošnjak« i izdanjima kulturnih društava, među kojima treba spomenuti i knjigu Društva bosanskohercegovačko-slovenskog prijateljstva »Ljiljan«, objavljenu povodom njegove 25-godišnjice djelovanja. Sam naslov ove monografije - »U zagrljaju dviju domovina« / »V objemu dveh domovin« - oslikava i polazište lista »Bošnjak«, koje – kako je naglasio i predsjednik Bošnjačkog kulturnog saveza Slovenije Kerim Dizdar, listajući nove brojeve lista, predstavlja jedan od najljepših mostova saradnje i prijateljstva između Slovenije i BiH.

Ovog puta u Sarajevu, među knjigama, nije gorjela poezija, kao u pjesmi Daneta Zajca,

Na štandu pisaca iz dijasporе: Šimo Ešić, Ismet Bekrić, Elvis Alukić i Kerim Dizdar

napisanoj poslije neprijateljskih granata koje su zapalile sarajevsku Vijećnicu i u njoj neprocjenjivo duhovno bogatstvo među koricama. »Tko će čitati stihove, zapisane u žeravici. Progorjele riječi. Raspale slogove. Izobličene riječi.« Tog dana, 17. aprila, kad smo išli preko mostova od knjiga, slogovi su se ponovo slagali u poruke ljubavi i dobrote. Nisu utihnule ni progorjele riječi. Pobjedila je poezija.

Svojom grafičkom ljepotom i snagom riječi plijenile su i nove stranice izdavačke kuće »Beletrina«, kojima nas je poveo njihov urednik Aleš Šteger:

»Beletrino glavno poslanstvo, i pored raspršenog i raznovrsnog djelovanja, ostaje beletristika. U tom okviru zastupamo i autore iz BiH. Tako smo krajem prošle godine naš izdavački program obogatili s dva izuzetna romana, *Seme smrti Dževada Karahasana* i *Črna, ki je pogoltnila vse druge barve Josipa Ostija*. Beletrina svake godine organizira dva velika literarna festivala, Literature sveta-Fabula i Dnevi poezije in vina, na kojima je živo prisutna i bosanskohercegovačka književna riječ.« Ostijev roman je zanimljiv sarajevskom književnom krugu i čitaocima, jer su u njemu oživljeni i događaji iz sarajevskog književnog života, vezani prije svega za pjesnike Huseina Tahmišića i Izeta Sarajlića. I Dževad Karahasan u svome novom, prevedenom, romanu »Seme smrti« bavi se prošlošću u kontinuitetu, u čijem pepelu, kako je istakao promotor Ismet Bekrić, pisac traži, i otkriva, sjeme dobrote i ljubavi.

O zapaženom prisustvu pisaca iz BiH u slovenskom literarnom životu svjedoči i literarna revija *Paralele*, koja je također predstavljena na međunarodnoj izložbi knjiga u Sarajevu, a kojoj u ovom broju našeg lista posvećujemo i posebne strane. Literarnim Paralelama proveo nas je književnik Ismet Bekrić, ukazujući i na imaginativnost i angažiranost pojedinih pjesama naših literata, među kojima i na stihove Enese Mahmić: »Svijet se sastoji od krhotina...« A ne postoje li pisci, knjige, sajmovi, promocije, baš i zbog toga, da tim krhotinama udahnu neki smisao i neki osjećaj cjeline?

Još jedan SaJam knjiga u Sarajevu sklopio je svoje dane i susrete, ali ostale su široko otvorene stranice brojnih knjiga. Sad je na nama – da ih čitamo!

Založba Beletrina **HIŠA LEPOSLOVJA** Bosanskohercegovski pisatelji v slovenščini

Založba Beletrina deluje 22 let in je ena vodilnih slovenskih literarnih založb in kulturnih organizacij na področju knjige v Sloveniji. Svoj ugled je zgradila predvsem s programom pomembnih del sodobnega slovenskega in svetovnega leposlovja, humanističnih in esejističnih knjig, ki jih uspešno promovira med slovenskimi bralci in širše. Letno v knjižnih zbirkah Beletrina, Koda in posebne izdaje izide več kot 50 naslovov.

Ob založniški dejavnosti se ukvarjamo tudi s pripravo odmevnih kulturnih in umetniških aktivnosti; knjižnih branj, literarne šole, pisateljskih gostovanj doma in v tujini, fotografskih in likovnih razstav ter glasbenih večerov, s katerimi soustvarjamo slovensko intelektualno atmosfero. Beletrina

Dževad Karahasan

organizira **dva velika slovenska literarna festivala** in tako igra ključno vlogo v slovenskem kulturnem prostoru: festival **Literature sveta-Fabula** poteka že 15 let, **Dnevi poezije in vina** pa 22 let.

Beletrina se ukvarja tudi z evropskimi čezmejnimi kulturnimi programi prek več mednarodnih in evropskih projektov, katerih cilj je širši družbeni prispevek k ustvarjalnosti, inovativnosti in socialni vključenosti. Smo vodilni partner **evropske platforme Versopolis** (www.versopolis.com), ki ga podpira Evropska unija od leta 2014 naprej. S podporo programa Interreg SI-HR se je leta 2017 pričel projekt **Živa coprnija/Ziva štrigarija**. Prav tako smo bili vodilni partner projekta **V iskanju svobode: 1968-2018**, ki ga podpira program Evropa za državljane. Na mednarodni ravni smo močno prisotni s številnimi različnimi dejavnostmi – s predstavitvami slovenskih pisateljev v tujini (preko rezidenc umetnikov, gostovanj slovenskih pisateljev in individualnih branj ter obiskov knjižnih sejmov po celem svetu) vzdržujemo stike s kulturnimi organizacijami in tujimi založniki ter vzpostavljamo nove povezave.

Z uvedbo **e-knjig in platformo Biblos** za izposojanje in nakup e-knjig (www.biblos.si) smo pionir med založbami na področju digitalne knjige.

Beletrinina glavna smer delovanja in razvoja in naše glavno poslanstvo, ne glede na razpršene in raznovrstne dejavnosti, ostaja izdajanje leposlovja. V tem okviru zastopamo tudi avtorje, ki so (bili) rojeni v Bosni in Hercegovini oziroma imajo vez z državo. Konec preteklega leta smo izdali romana **Dževada Karahasana** *Seme smrti* in **Josipa Ostija Črna, ki je pogoltnila vse druge barve**. Redno sodelujemo tudi z vizualno umetnico **Samiro Kentrić**, ki se v svojih literarno – grafičnih delih vedno znova loteva tem izseljenstva, begunstva, vzpostavljanja posameznika v novem okolju. Beletrinini paradni konj med avtorji, ki imajo tesno vez z Bosno in Hercegovino, je **Goran Vojnović**. Za vse svoje romane (vsi izšli pri Beletrini); *Čefurji, raus!*, *Jugoslavija, moja dežela* in *Figa* je prejel eno najpomembnejših slovenskih literarnih nagrad kresnik. V preteklih letih so pri Beletrini med drugimi izšle knjige, ki so jih napisali avtorji: **Enes Karić, Goran Samardžić, Miroslav Akrapović, Hadžem Hajdarević, Željko Ivanković, Miroslav Mićanović** in **Evo Popović**.

Poruke iz pepela povijesti

Roman Dževada Karahasana »Sjeme smrti« /»Seme smrti« - u slovenskom prijevodu

Priredio: Ismet Bekrić

Poznata slovenska izdavačka kuća *Beletrina* zaokružila je svoju proteklu godinu, 2018., i dvjema knjigama prijevoda istaknutih bosanskohercegovačkih autora – romanima Josipa Ostija »Črna, ki je pogoltnila vse druge barve« (Crna koja je progutala sve druge boje) i Dževada Karahasana »Seme smrti« (Sjeme smrti). U prošlom broju našeg lista pisali smo opširnije o Ostijevom romanu, te drugim njegovim djelima i nagradama, a ovog puta prostor ustupamo Dževadu Karahasanu, donoseći i odlomak iz izvornika.

Sjeme ljubavi

Roman *Seme smrti* Dževada Karahasana predstavlja prvi dio trilogije *O čem pripovoduje pepel/ Što priča pepeo* (2015), u koju ulaze još romani *Utjeha noćnog neba / Tolažba noćnog neba* i *Miris straha / Vonj po strahu*. Svaki od romana predstavlja zaokruženu cjelinu, a skupa grade životnu priču slavnoga Omera Hajama (1048.–1131.). V prvom dijelu pripovijedanje nas vodi u islamski srednji vijek približavajući mladost slavnoga perzijskoga znanstvenika, matematika, astronoma, filozofa, mistika i pjesnika. Glavni zaplet knjige se zasniva na policijskoj istrazi, u kojoj učestvuje i mladi Hajam. Riječ je o smrti oca Hajamovoga prijatelja Feriduna, a krivac za smrt je neočekivano otkriven v pokojnikovoj užoj porodici. A policija istragu prekine. Roman *Seme smrti* se tako u svojem ishodištu oslanja na kriminalistički žanr. Autorova postmoderna naracija omogućava djelu brojna odstupanja od historijskih činjenica i utvrđivanja sličnosti među opasnim fundamentalističkim vremenima, u kojima je veliki pjesnik živio, i sadašnjosti.

Dževad Karahasan (1953.) bosanski je romanopisac, dramatik, esejist i profesor dramaturgije i povijesti drame i teatra. Autor je brojnih drama, a posebno je poznat po romanima: *Istočni divan*, *Šahriarov prsten*, *Sara i Serafina*, *Noćno vijeće* i *Što priča pepeo*. Dobio je brojne literarne nagrade, među kojima Herderovu nagradu, nagradu Vilenica i Geteovu nagradu.

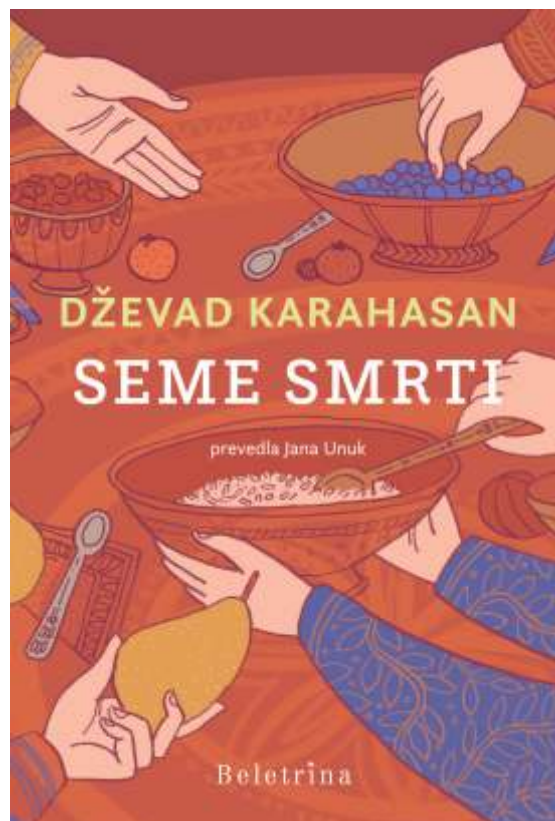
Moć knjige

Prije pojave ovog prijevoda »*Sjemena smrti*«, slovenski ljubitelji proze imali su priliku da čitaju još tri Karahasanova romana u izuzetnom prijevodu Jane Unuk. Njegov prvi slovenski prijevod bio je već poznati roman *Istočni divan / Vzhodni divan*, koji je izašao u ediciji Cankarjeve založbe *Moderni klasici* i koji je ustazio i objavljivanje romana *Sara in Serafina* i *Noćni shod*. Prilikom promocije ovih romana u Ljubljani, još 2011., dnevni list *Delo*, posvećujući veliku pažnju ovom bosanskohercegovačkom piscu, naglasio je da ova djela spadaju među ona koja upozoravaju da treba drugoga poštivati, i znati poslušati damare njegovih strepnji i želja. »*Ove Karahasanove knjige imaju tu moć*«, istakao je urednik i književnih Andrej Blatnik.

Sam Karahasan je u razgovoru u Ljubljani istakao da smo mi »materijal«, s kojim se »hrani« avet historije, historija je monstrum koji se hrani ljudima, krvlju, njihovim iskušenjima i izazovima. A jedino što možemo da učinimo u toj ispostavljenoj, nametnutoj historiji, »*to je da branimo to u nama, što smo možda dokučili, i što nas oslobađa – to je ljubav!*«

Tu moć ima i najnoviji prijevod romana »Seme smrti«; to sjeme iz kojega ipak ne niče smrt, nego i izdanci života i ljubavi.

Iz pepela povijesti izranjaju ipak poruke novih nadanja i mogućnosti – neke dobrote koja mora nadvladati zlo. »*Postupajući dobro, čovjek se neće ogriješiti ni o predaju ni o običaje, ni o vjeru ni o svoju prirodu*«, jedna je od poruka koja plijeni sa Karahasanovih stranica, sa kojih nas, i kroz najgušći mrak, ipak zapljuskuju zraci topline i ljubavi.

Dževad Karahasan
Sjeme smrti
 (odlomak iz romana)

1.

Ima dana koji nisu trebali svanuti. A ako su morali, ako je nužno da svane baš svaki dan, morala bi postojati neka mogućnost da čovjek izbjegne dan koji mu sigurno ne treba, naprimjer da se tog dana ne probudi ili da nekako drugačije ostane izvan njega. Bez te mogućnosti čovjek nije slobodan, nema i ne može biti slobodne volje u biću koje ne može odlučiti makar o onome što neće.

Omaru Hajjamu je ovaj četvrtak, 16. šabana 469. godine, sigurno bio takav dan. Već u samo svitanje, ustvari je već bilo svanulo, vratio se kući od Salija, dobrog poznanika, gotovo prijatelja, gdje je pratio njegovo umiranje, znajući da za tu smrt on, doduše, nije direktno kriv, ali nije ni sasvim nevin. Pred svojom kućom je zatekao nekog nepoznatog momka, koji ga je obavijestio da je karavana s opremom i knjigama za opservatoriju, koju on gradi ovdje u Isfahanu, napadnuta i opljačkana. Bez razumijevanja je zurio u momka, uvjeravajući sebe da je ovo besmisleno i da, prema tome, nije moguće. Šta bi razbojnici mogli početi s njegovim knjigama i astrolabima, zvjezdanim atlasima i astronomskim tablicama? Ali momak je uporno stajao pred njim i time, ma koliko šutljivo, dokazivao da je on moguć i čak stvaran, koliko god imao ili nemao smisla. A onda se na gradilištu opservatorije dovršio niz razloga da se ovaj dan nekako izbjegne. Radnici su stajali u grupicama i dogovarali se kako da ubiju dan, praveći se da nešto rade, jer već dva dana nisu vidjeli ni materijal, ni bilo koga od ljudi koji su ih njime snabdijevali. Pljunuo je i požurio prema bazaru, u nadi da će tamo naći Feriduna, mladog poduzetnika koji je vodio sve poslove oko izgradnje opservatorije.

Emir Dragulj: Konjanik s pticom, akvatinta u boji

Dok je silazio niz brijeg prema centru grada, prošao je u mislima sve događaje koji su doveli do Salijeve smrti, vjerovatno zato što se nadao da će naći nešto što bi ga uvjerilo u njegovu nevinost ili ga bar malo rasteretilo od osjećanja krivnje. U utorak, 14. šabana, Sali ga je pozvao na provod kod Jazdagirda, Zerduštovog sljedbenika, od čije čajhane je isfahanska zlatna mladež napravila jedno od svojih omiljenih sastajališta. Sali je dobio veliki posao i odgovarajuće veliku akontaciju, pa to želi proslaviti časteći probrano društvo.

Jazdagirdova čajhana ležala je usred velikog lijepog vrta, na samoj obali Zajanderuda, nekih pola sata jahanja od grada, a sastojala se od dvije prostorije, od kojih je prva, veća, bila svakom otvorena jer se u njoj služila hrana i dopuštena pića, dok je druga, manja prostorija, koja se otvarala prema velikoj terasi, na koju se opet nastavljao, spuštajući se prema rijeci, niz manjih terasa, uglavnom bila rezervirana za jedno ili dva zatvorena društva, koja su htjela uživati u lijepom

pogledu na vrt i rijeku, ali i u vinu, hašišu, ženama i drugim stvarima, koje su zabranjene svakome ko nema dovoljno novca da ih sebi nekažnjeno priušti. Kad su Omar i Sali došli, u toj prostoriji ih je, za jednim velikim stolom u uglu, već čekalo društvo koje se sastojalo od trojice mladih ljudi. Dvojicu je Omar poznao iz viđenja, a trećega, najstarijega u cijelom društvu, simpatičnog čudaka Ebu Seida, sufiju koji je zahtijevao da ga zovu princ Sejdi, poznao je dosta dobro, jer je s njim mnogo i rado razgovarao o poeziji. Kao i ostali sufije, Ebu Seid je nosio odjeću od grube vune, ali je na sebi uvijek imao bar jedan komad u zlatnoj boji, danas naprimjer kaftan, koji kao da se istovremeno rugao taštoj zlatnoj boji i gruboj, jedva obrađenoj vuni. A po tome je sličio Ebu Seidu, koji se i sam uvijek, svim onim što govori i radi, rugao sebi i svom sugovorniku, onome što kaže i onome što prešuti, istovremeno pokazujući da jako ozbiljno uzima i sebe i tog sugovornika. Rado je naprimjer uvjeravao sve one koji su ga htjeli slušati da je sretan i zahvalan što su dobri ljudi, sultan Malikšah i veliki vezir Nizamul-Mulk, pristali da se brinu za ovaj svijet, tako da se on, Ebu Seid, to jest princ Sejdi, sav može posvetiti važnim stvarima, prije svega brizi za onaj svijet i stvarima vezanim uz njega. Tako i slično tome Ebu Seid je provocirao uvijek i svakoga, stalno na neodredivoj granici između šale i ozbiljnoga govora, unoseći u sve što kaže ili učini porugu i pohvalu, i to u jednakim omjerima. On je znao čovjeku, kojem upravo gori kuća, oduševljeno kliknati u lice: "Je li ovo tvoja? Blago tebi, brate moj, raduj se i slavi, sretniče", a onda mu nadugo objašnjavati da Allah dragi samo one koje voli stavlja pred velika iskušenja i brzo ih oslobađa

sveg nepotrebnog tereta. A onda kad je normalne ljude sve navodilo na misli o samoubistvu, on je glasno uvjeravao sve oko sebe, pogotovo onoga ko ispravno razmišlja o tome da se ubije, da je život prelijepo čudo i ovaj svijet pravo mjesto da ga se provede. A ipak se još nije dogodilo da ga neko pretuče ili bar izvrijeđa, da mu naprimjer očajni otac familije koja upravo ostaje bez krova nad glavom kaže ono što je morao pomisliti, ili da pobješnjeli vojnik isproba na njemu tupu stranu sablje, naprotiv – bio je i ostao omiljen u svim krugovima isfahanskog društva.

Dok su se Sali i Omar pozdravljali s prijateljima koje su zatekli i smještali se na jastuke raspoređene oko niskog bakrenog stola, Jazdagirdova lijepa kćerka je na stol iznijela veliku zdjelu punu sjemenki i jezgre od tikve i suncokreta, badema i lješnika, a onda pitala šta ko želi piti. Ebu Seid i Omar htjeli su vodu pomiješanu sa snijegom i tako ohlađenu dovoljno da od nje bride usta, a ostala trojica širasko crno vino. Sali im je ispričao kako mu je trgovac Rustem, koji nedaleko od bazara podiže pravu građansku palaču, ponudio da na njegovoj budućoj kući uradi sve keramičke poslove. On bi, Sali, trebao dakle nacrtati sheme za podne mozaike i za ornamente koji će krasiti zidove, odrediti boje i nadgledati izradu pločica, a onda na kraju upravljati postavljanjem tih pločica i njihovim slaganjem u mozaike i ornamente koje je zamislio. Govorio je da u glavi već ima dosta jasnu sliku ornamenata, objašnjavao razlike između unutrašnjih i onih koji bi palaču trebali ukrašavati izvana, strasno dokazivao da unutrašnji i vanjski ornamenti na jednoj zgradi ne smiju biti identični, a često ne bi trebali biti ni slični, zabrinuto se raspitivao kakve bi ko od prisutnih mozaike volio imati u svojoj kući, ako bi imao priliku da sebi priušti kuću s mozaicima. Pritom je sve više pio i naručivao stalno nova jela, govorio sve brže i sve glasnije, očigledno se osjećao sve manje dobro i društvu postajao sve neugodniji.

Vjerovatno je Jazdagird primijetio da Sali nekakvu svoju muku, ili bar nelagodu, nastoji prikriti neumjerenim govorom i narudžbama, pa odlučio pomoći bar kod ovog drugoga, nudeći uvijek nove stvari koje bi se moglo naručiti. U neko doba je prišao njihovom stolu i Saliju tiho, kao da mu u povjerenju otkriva važnu tajnu, predložio da za njih, kao vrhunac ove prelijepo gozbe, pripremi janjeće jezike pečene na salu prepelice, zaklinjući se da nijedno od janjadi nije bilo starije od pet mjeseci. Sali je odmah pristao i zatražio da Jazdagird pripremi tih jezika za njih petoricu, ali se Ebu Seid umiješao i isključio svaki razgovor o novim jelima, napominjući da se ljudi časte razgovorom i društvom, dok su hrana i piće samo povod za razgovor i prisutnost ljudi s kojima razgovaramo. Sali je insistirao na jezicima i na još malo vina, objašnjavao da će on sve platiti jer je dobio veliku akontaciju za veliki posao, uvjeravao da je njemu radost i čast što može počastiti ovo društvo, nastojeći da dohvati Ebu Seidovu ruku.

Pokretom one ruke, koju Sali nije uspio dohvatiti, Ebu Seid je otpustio Jazdagirda, a onda se okrenuo Saliju i održao mu govor kakav od njega niko ne bi očekivao. Dugo je hvalio darežljivost, kao jednu od najljepših vrlina, dokazivao da čovjek bez darežljivosti nema ni otmjenosti ni radosti, jer ga drugi ljudi s pravom izbjegavaju, a bez

neke drugog nema radosti – ni najveća budala, ni najgori škrtac, ne može se radovati sam sebi, podsjetio na hadise koji hvale darežljivost i na velike ljude koji su hvalili darežljivost neovisno o hadisima. Onda je napomenuo da svaka vrlina postaje odvratna kad nekom čovjeku ona postane sredstvo da pokaže sebe ili da zadobije pohvalu, nagradu, ugled ili nešto slično. Zaklinjao se da je gori čovjek koji daruje kako bi pokazao koliko ima, nego onaj koji zabrinuto sjedi na svome malom posjedu, kao što je gori ljubazan čovjek koji svima laska da bi ga hvalili, od onog koji odbrusi da bi imao svoj mir. Danas je Sali pokazao svoju darežljivost i mudro pokušao svoju radost podijeliti s prijateljima. To je pametno jer se radost u samoći podnosi teže od tuge, ali bi bilo šteta ako bi se njegova darežljivost sada pretvorila u prostačko razmetanje novcem ili u nastojanje da od njih, svojih gostiju i prijatelja, iskamči pohvale, zahvalnost ili, Bože sačuvaj, divljenje.

Tek pred kraj duge Ebu Seidove govorancije vratio se njegov karakteristični način govora, sve do tada je govorio tvrdo i odsječno, ozbiljno i samouvjereno, kao da stvarno i sigurno zna šta govori i šta je istina. Tada, kad se u govor vratio njegov način, s neočekivanim promjenama intonacije i pauzama, sve izgovoreno tonom koji slušaocu ne dozvoljava da odgonetne govori li Ebu Seid ozbiljno ili se ruga, jer ni on sam, Ebu Seid, očigledno ne zna pouzdano misli li to ozbiljno i je li istina to što on izgovara, tada je već govorio o stvarima koje nisu imale izravne veze s njihovom večerom i Salijevim ponašanjem. Govorio je da čovjek od svog života mora nešto napraviti, neće biti da nas je Stvoritelj postavio u Svoj svijet da bismo ga ukrasili, jer ima, ruku na srce, i ljepših stvari i pojava od čovjeka. Jasno je da nas je On pozvao s nekim zadatkom, radi neke svrhe koju moramo ispuniti, i to svakog od nas pojedinačno. Zato se pitaj za šta si i koja bi to mogla biti tvoja svrha. Blago tebi ako na ovom svijetu možeš boraviti kao da si već umro, miran i sabran, sav posvećen onom važnom i neprolaznom. Ali je malo takvih, čak ni njima ne polazi baš uvijek za rukom da skrenu pogled sa pojava ovog svijeta na ono neprolazno. Ako ne možeš kao oni, a ne možeš, jer nisi ti princ Sejdi, ti se posveti ljudima s kojima ti je živjeti i zarađuj sevape na njima, širi ljubav svijetom, pravi se da služiš bližnjem svome. Ako ne možeš ni to, a ne možeš, jer nisi ti dovoljno pametan da bi shvatio kako sebi služiš šta god da radiš, ti se odaj fukarskim radostima pa skupljaj i štedi novac. Zarađuj i skupljaj blaga ovog svijeta, brate moj Sali, sabiri bogatstva i troši ih na dobro, i to je neka svrha. A ako ni to ne možeš, ti samo zarađuj i skupljaj, naći će se već neko da to potroši na dobro ili na zlo; skupljaj, gomilaj i štedi: koliko god da je fukarska, i to je neka radost i svrha, pa se ti zato posveti tome da je ostvariš. Napravi nešto od svog života, posveti se tome, ali se zaista posveti.

– Bla-bla-bla – odmahnuo je Sali. – Život je, prinče moj dragi, hava, ne može se od toga nešto napraviti. Ne znaš je li u tebi ili oko tebe, jesi li ga udahnuo ili izdahnuo, ne čuješ ga i ne vidiš, a on je po svom ćeifu jednom tu i drugi put tamo... Čista hava.

Riječ kao oganj

Uz obljetnicu književnih susreta
»Sosed tvojega brega«
i novi broj revije »Paralele«

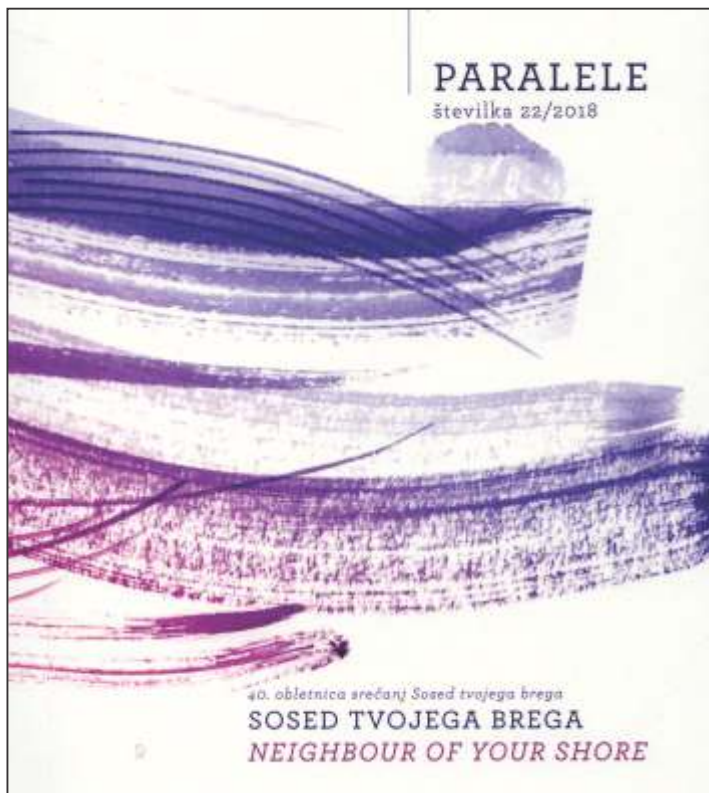
Piše: Ismet Bekrić

Naša ognjišta su ostala po malim i velikim mjestima, po selima i predgrađima naših nekadašnjih adresa, ali u sebi smo sačuvali, i donijeli u nove sredine, svoj oganj, plamen stvaralaštva i dobrote, ma gdje god nas je donio vjetar, životni – kojega smo možda sami odabrali, ili prognanički – koji nas ništa nije pitao, samo smo se našli u nekoj nedodžiji, postavljajući sebi unutrašnje pitanje: »Šta ću ja ovdje?«

Ovo pitanje sebi je više puta postavljala i makedonska književnica Lidija Dimkovska, kad se na svome putu života i obrazovanja nalazila i u Rumuniji, i u Sloveniji ili na nekoj privremenoj adresi. »Življenje me je naučilo, da ni popolne stabilnosti, da nič ni samoumevno, le da o tem ne razmišljamo, ko smo nekje vse življenje. Sodobne migracije in še posebej usoda begunstva nam vedno znova pokažejo, da se vsakemu lahko zgodi, da u hipu izgubi dom, hkrati pa tudi to, da si dom lahko spet ustvari, če so le pogoji za to. Vseeno, moto mojega življenja je: Pomembno je imeti ogenj, ne pa ognjišče.«

Iskre zajedničkog ognja

Taj oganj širi toplinu i dobru otu, već punih 40 godina, i iz književnih riječi stvaralaca, pregalaca, koji su u Sloveniju došli iz drugih zemalja, prije svega republika koje su nekad činile jugoslovensku zajednicu. Osjećamo ga i među koricama literarne revije za pitanja kulture manjinskih autora koji žive u Sloveniji – »Paralela« - čiji je izdavač Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Dvadeset i drugi broj, koji predstavlja i izvjestan izbor najboljih ostvarenja tih pjesnika i prozaista, predočava nam i niz imena koja su prisutna ne samo u literaturi svoga jezika, nego i u ukupnom ozračju slovenskog kulturnog i literarnog života. To su: Miomira Šegina, Ivan Hozjan, Enesa Mahmić, Željko Perović, Jure Drljepan, Marie-Helene Estoule – Exel, Jadranka Matić Zupančić, Petranka Kostadinova, Goran Gluvić, Mirjana Rampe Rako, Ismet Bekrić, Taja Očelić, Zlatko Kraljić, Zdravko Kokanović, Rade Vučkovac, Katica Špiranec, Velimir Turk, Dragana Marošević, Milan Aničić, Jordan Stavrov, Ljuba Šalinger, Ivan Blagus, Franjo Magaš, Mila Vlašić, Lidija Dimkovska, Sonja Cekova Stojanoska, Rick Harsch, Senada Smajić, Nataša Kupljenik, Seiko Araki Gerl, a njima se pridružuju i učesnici 40. susreta »Sosed tvojega brega«: Petra P. Aleksić, Josip Bačić Savski, Biserka Filipan Kraljić, Ivan Karponai, Danica Krajnc, Monika Kvržić, Kata Laštro, Štefanija Mesarić, Đorđo Radović, Srđan Radović, Milica Steković, Ljuba Šalinger, Ana Truden, Vladimir Vekić, Ramiz Velagić... Toliko jezika, toliko riječi u svome i zajedničkom, toliko iskri u zajedničkom ognju... Toliko susjeda i komšija u svijetu kojeg stvaramo i dijelimo.

»Malo je festivalov in srečanj, ki se lahko pohvalijo s štirimi desetletji neprtgane delovanja, in to avtorjev in avtoric z različnimi jezikovnimi, kulturnimi in nacionalnimi koreninami, ki so se v začetku devedesetih let 20. stoletja morali soočiti še z vojno v naši nekdanji skupni domovini«, zapisala je u uvodniku jubilarnog (22-og) broja revije »Paralele« njena urednica **Dragica Vesković**, naglašavajući da je, i pored izvjesnog programskog sužavanja i potiskivanja na rub kulturnih događaja, manifestacija **Sosed tvojega brega** »srečanje u pravom pomenu besede – domače, prisrčno, polno razumevanja in topline«.

»Srečanje različitosti«

Na susretima »Sosed tvojega brega« i stranicama »Paralela« vidno su prisutni i autori iz BiH, koji su – kao i Miomira Šegina, koja je rođena 1962. godine u Srebrenici, a diplomirala na Ekonomskom fakultetu u Ljubljani – svjesni da »Medtem ko politiki plešejo svoj ples omame in sovraštva, mi ostajemo izvezeti, podučeni z lastno izkušnjo, da ljude povezuje iskrenost, podkrepljena z vero v človeka, vsemu naukljub«. Baš ta literarna, ljudska dimenzija isijava, »izzareva«, iz riječi literarnih stvaralaca koji žive u Sloveniji, i čiji oganj obasjava i grije i naša lica i naše riječi.

»Sosed tvojega brega zbira pisatelje, ki pišejo v maternem jeziku«, piše Ernesta Mahmić, pjesnikinja rođena 1989. godine u Doboju, koja se nakon Doboja i Zenice školovala u Koprju. »To je čudovit primer srećanja različitosti... Srećanje vztraja pri pomembnosti dialoga, konceptu pluralizma, strpnosti in možnosti dekonstrukcije stereotipov o narodnih manjšinah 40 let že pomaga manjšinam ustvariti individualne in skupne spomine ter jih dati na voljo novim generacijam.«

»Naš materni jezik prebiva na osamelem otočku naših spominov (tudi pesnik Josip Osti, ko govori o svojih nekdanjih pesmih, omenja, da so napisane v jeziku spominov) in većinoma je delno ohranjen tisti nivo maternega jezika, ki smo ga naučili do prihoda v Slovenijo«, bilježi pjesnikinja Jadranka Matić Zupančić, koja piše i u hrvatskom i u slovenskom jeziku, i koja je na ovim susretima živo prisutna skoro od njegovog početka, i kao autorica, i kao selektorica.

A svaka napisana riječ i svijet je za sebe, ali i značajan dio mostova koji povezuju jezike, kulture i svjetske širine. I, kao što lijepo reče srpska dramaturginja Ana Lasić, važno je da umjetnici koji žive u osjećanju »da sebe daju svetu, ne razmišljaju, komu pripadaju«.

Oni, zapravo, pripadaju onim beskrajnim prostorima između, koje treba ispuniti, obogatiti svojim stvaralaštvom i svojom dobrotom.

Tako dolazimo ponovo na početak – važan je onaj oganj u nama, u našim riječima. Ognjište je i kutak u koji si došao, možda ne svojom voljom, ali i čitav svijet. Literarne paralele ga čine ljepšim. I bližim.

Jubilarni broj revije »Paralele« obilježava još jednu obljetnicu – devedeset godina **profesorice i pjesnikinje Mile Vlašić Gvozdić** koja je od početka jedna od »susjetki« tvojega/našeg brijega, po čijem je stihu i imenovano ovo druženje pjesnika i ljubitelja poezije. Već sami naslovi njenih zbirki govore o suptilnosti i slikovitosti njene poetike: Učinilo mi se da su zvijezde (1969), Pesmi za prijatelje /Tečem s srcem Neretve in Soče (1986), Na rukama me u grad donijeli / Na rokah so me v mesto prinesli (1999), te više knjiga prevoda savremenih slovenskih pjesnikinja i pjesnika.

VODO ČAROBNICE

*Tajanstvena je Zemlja
Kojom protičeš*

*Tajanstvena i blažena
Kao prvorotka
Lica ozarena*

Lepršavo proljeće

Hoda

Pregršt behara

Dariva

*Teci Neretvo
Ništa ne oklijevaj*

Eno

*Već se odzivlju
Trešnje ranke*

*Teci
Požuri
Vrtove napoji*

*Tajanstvena je Zemlja
Kojom protičeš*

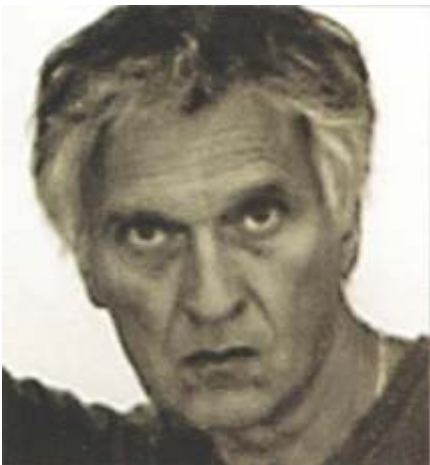
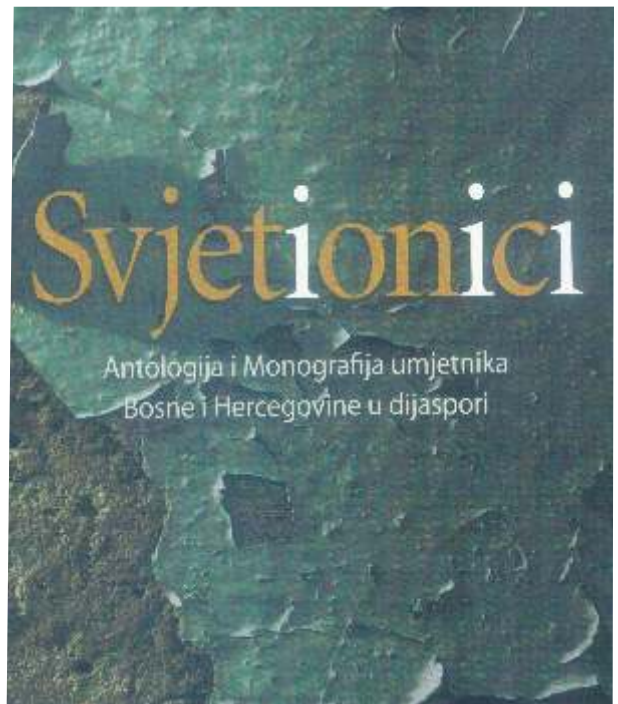
Mila Vlašić Gozdić

Ismar Mujezinović Slikareva ruka

»Svjetionici«, antologija i monografija umjetnika Bosne i Hercegovine u dijaspori, predstavlja Ismara Mujezinovića u dvostrukom svjetlu – kao slikara, uljem na platnu »Vruća keruša«, i kao pisca pričom »Ritual«. To je zapravo esejističko-poetski zapis o stvaralačkom činu kao uzvišenom ritualu; opisujući ruke svoga oca, velikana crteža i boje Ismeta Mujezinovića, dok stvara svoje crteže u svakodnevnom ambijentu i ozračju, Ismar nas sugestivno vodi tim čudesnim putem od ideje i nadahnuća do umjetničkog ostvarenja.

Ismar Mujezinović inače već niz godina živi u Ljubljani, i istinski je most koji povezuje kulture i dostignuća u stvaralaštvu BiH i Slovenije. Ismar je inače, kako pišu »Svjetionici«, »najsvestranija ličnost BH umjetnosti«, dokazujući se uspješno u slikarstvu, književnosti, filmu, umjetničkom dizajnu i fotografiji, pa i u arhitekturi i muzici.

U ovom broju »Bošnjaka« donosimo odlomke iz proze »Ritual«.

Ismar Mujezinović

Kad se prisjetim njegovog bloka...

Polumastan papir, kao da je toniran slabim čajem. Perforirana crta sa gornje strane i smeđa imitacija mramora na samom tjemenu podudara se sa strukturom sličnog kamenog ovala gornje ploče kafanskog stola. Mesingana pepeljara i isti takav mesingani pojas oko njegovog srednjeg drvenog nosača, uglavljenog na donji masivni kameni postament identičnog, manjeg oblika. Sve u stilu kao da jedan drugog imitira...

Na ploči stola pored bloka za crtanje, ruka.

Dugi tanki prsti, po strani smeđi od

nikotina, sa nešto većim njegovanim noktima i velikim malo zavijenim noktom malog prsta desne ruke. Prsti su mirni, polagano se podižu u neki stav životinje koja se budi iz sna, pa gleda okolo šta se, u međuvremenu, oko nje promijenilo. Kako se prsti napinju u poziciju zategnutog luka, krvne žile se povećavaju pulsirajući laganim ritmom njihovog napreznja, dopunjavajući slonokosnu boju kože plavkastim, krivudavim linijama vena. Kažiprst se polako odvaja, oslanja na dno bloka i pritiskajući ga povlači prema sebi, da bi ga zatim čitavog povukao u okrilje dlana, kao da ga želi od nečega sačuvati. Pokroviteljstvo ruke nad satenastim papirom prelazi u njegovo razgledanje, listajući jedan po jedan list, u želji da se uvjeri kako su svi nedotaknuti i čisti. Kada ih sve pregleda, zatvara blok i traži nešto u unutrašnjem džepu sakoa. Vadi nekoliko olovaka i razgleda im špiceve. Nakon pregleda njihove smotre ostavlja ih na stol i zove kelnera. Tri deci crnog i bokal vode, čaša i bijela salveta ispod nje na tanjiriću. Olovka ostavlja trag na salveti da utvrdi njenu tonsku vrijednost, čuvajući još uvijek nevinost bloka. Natoči si malo vina i otpije gutljaj, držeći čašu u visini

očiju. Promatra ženu sa koprenom kojoj je i dosada dosadila, pa je prestala zijevati, i sada tupo gleda ispred sebe u praznu mesinganu pepeljaru, okrećući je kažiprstom kao da razmišlja o razlogu njene čistote. Čuje se, njenim pokretom izazvano, diskretno škripanje, i opet svi polažu novinske držače na stol i vraćaju list na prvu stranu. Vijest dana. Žena podiže koprenu, otkrivajući dio ranije skrivenog lica. Pune usne se malo napuće, zabaci glavu unazad, otkrivajući na momenat dvije crne svijetleće tačke svojih zjenica. Ruka uzima blok, prebacujući prvi list preko hrbata, i olovkom, negdje gore, malo lijevo, energično zacrta tamnu crnu tačku koja se, drhtećim pomakom, svojom donjom ivicom premješta tankom isprekidanom linijom što teče u luku na gore, formirajući otok sa malim unutarnjim jezerom refleksa vlažne zjenice. Kao da je zakovao ovaj njen momentalni pogled. Žena, nesvjesna svojne nemoći, ostaje u toj pozi, dok ruka sa olovkom, kao nekim čudorednim štapićem, oko njenih očiju plete paukovu mrežu grafitnih linija, omotavajući tako lice koje se, sve više zapleteno u niti svog karaktera, pojavljuje zarobljeno u bloku... A onda stade i čeka?!

Na suprotnoj strani sale odgrće se teška zelena zavjesa. Neki pridošli mladići pripremaju karambol stol za igru. Interes se prebacuje na novi list. Pojavljuje se centralna figura naslonjena na bilijarski tak. Po strani karikaturalno predstavljen gazda, sa ključevima u lijevoj ruci koje drži na dnu formata da se jedva primjećuju. Isturen stomak naglašava staleški rang povlaštenog društvenog sloja. Ostali se pripremaju za igru skidajući višak odjeće, odlazeći je na vješalicu iza zavjese. Znatizeljne gospođe sve češće i češće bacaju pogled prema odgrnutoj pozornici, pokušavajući da prepoznaju ponekog aktera u kontra-svjetlu prozora, iza stola što ga osvjetljava. Nisko jutarnje sunce igra se rasipajući svjetlost preko obrisa figura u pokretu, ne dozvoljavajući da se likovi oštro formiraju. Na momente, djelomično izrezan profil se naglo mekša, a duboka sjena prelazi u rasuto blještavilo svjetla, da onda magličasto siva amorfna forma veže razigrane mase, uspostavljajući dinamiku vizuelnog iznenađenja. Crtež nervozno nastaje, sjenčeci desne, lijeve, položene i uspravne šrafure, usput im nijansirajući nagibe i tonalitete,

otvarajući formu po logici igre zalutalih sunčevih zraka, a ne statičnosti osnovnog svjetlosnog izvora – velikog prozora. Onda se ruka podiže, oslanjajući se na onaj nokat malog prste, da bi sa distance, preciznije, zarezala u formu jačim okomitim pritiskom grafitnog špica. Vrta se po papiru, u zagrljaju palca i kažiprsta, dok prst na noktu oponaša plesnu partnericu koja, na visokim potpeticama, koordinira njegove pokrete, pomažući mu da održi pozu i ritam željene melodije. Kao neki kreativni argentinski tango koji otkriva gledaocu, prolazeći pored njega, detalj po detalj neobavezne koreografske imagunacije. Razbuđena strast traži novi motiv, naglo okrećući novi list. Jedna od zaintrigiranih gospođa ustaje, ne znajući da li da se uputi prema željenoj bilijar sali ili u potrebni toalet, pokazujući svoju nedoumicu brzim prebacivanjem kontraposta svog tijela na lijevu ili desnu njegovu stranu, opterećujući jednu pa drugu nisku potpeticu, tako izazivajući smijeh svoje oveće stražnjice. Nekoliko poteza, i taj njen smijeh je na listu papira. Zadovoljan, zatvara blok i rukom pokazuje konobaru da mu donese tri

deci crnog u prostor sa stolovima za bilijar. Polako se diže i seli u susjednu salu...

Ismetova ruka se oslanja na zelenu čohu stola, podiže se na prste. Njihovi mišići su napeti i drhte od neizvjesnosti. Polaze lagano štap na njih i preko njega cilja izabranu tačku. Kapci se stisnu, ostavljajući samo tanak prorez kroz koji zjenice promatraju novi motiv. Prsti i ruka se umire, palagano, a energično, uz mali pomak nadole, udara kuglu, stvarajući njen karakterističan zvuk, dok ona, u luku, obilazi drugu da bi se iznenada vratila na željeni cilj. Mladić za to vrijeme lista blok, upoznavajući se sa sadržajem njegovih obitavalaca. Publika oko stola uzdahnu poslije uspješnog poteza, nakon čega krene diskusija o drugim mogućim rješenjima što pojačava žagor separea za igru. Za stolom mladić sa osmijehom otkriva zadnji crtež, zadnje posjetiteljke ostavljenog bloka. Gospođa sa smijućom stražnjicom, i dole desno dopisan Ismetov komentar »Zweiguza«.

Kafana je već puna... I živi svoj normalno neoficijelan život...

Ismar Mujezinović: Vruća keruša

RITUAL

*Vedno scela in
nerazumno
te izteguje v prostor;*

*brez zadihanosti, le
ekstatična nemoč
pronica do oblaka*

*v oblaku zvezd,
te zanaša v
ritaul bližin:*

*ko ti na usta lega
osamljenost zraka,
častiš svitanje,*

*v prepevu nemega odmeva
ni želja, samo občutek –
misel, samonikla,*

*niti ne žalost,
v zapis zлагаš,
kar noč,*

*kar dan prečuja
povsod okrog, sleherni
trenutek,*

*brezdomec, te udomi,
in ta kava – tako domače
po večnosti diši*

Preveo: autor

Željko Perović Pjesnik i prevodilac

Antologija savremene književnosti manjina i doseljenika u Sloveniji, s naslovom *IZ JEZIKA V JEZIK*, nudi čitaocima najbolja literarna ostvarenja autorica i autora koji žive u Sloveniji i pišu svojim maternjim jezicima. Među njima značajno mjesto pripada i autorima iz BiH.

Predstavili smo već pjesnikinju Senadu Smajić, a ovog puta stranice našeg glasila obogatiće stihovi **Željka Perovića**, koji se je rodio 1961. godine u Visokom, a u Sloveniji je od 1977. godine. Po zanimanju je prometnik na željeznici, živi u Mariboru, gdje je uključen i u Mariborsku literarnu družbu. Objavio je tri pjesničke zbirke na slovenskom jeziku: *Podarjeni glasovi*, 1997., *Kapljevina*, 2001. i *Sinapse*, 2010. Na maternjem jeziku objavio je knjige stihova *Utiha* (Zagreb, 2002.) i *Golim sinapsama* (Sarajevo, 2009.). Prevodi na slovenski poeziju i prozu sa srpskog, hrvatskog i bosanskog jezika, kao i sa tih jezika u slovenščinu. S Marjanom Pungartnikom, Ninom Flisarjem i Josipom Ostijem priredio je i preveo na slovenski jezik panoramu novije bosanskohercegovačke poezije *Zmanjkuje prostora*. Na slovenski je preveo i pjesme Admirala Mahića, dok je na srpski preveo prozu Franje Frančića *Rad bi ustavil čas*, a na hrvatski *Severne i južne pesmi* Denisa Poniža i roman Ferija Lainščka *Skarabej i Vestalka*. Prevode i svoja literarna ostvarenja objavljuje u listovima i časopisima u Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji i Bosni i Hercegovini. Redovno učestvuje na Novosarajevskim književnim susretima, te na susretima *Sosed tvojega brega* u Sloveniji.

RITUAL

*uvijek cjelovito i
nerazumno
proteže te u prostornost,*

*bez dahtanja, samo
ekstatična nemoć
pronice do oblaka*

*u oblaku zvijezda,
zanosi te u
ritaul blizina:*

*kada ti na usta liježe
usamljenost zraka,
slaviš svitanje,*

*u prepjevu nijeme jek
nema želja, tek osjećaj –
misao, samonikla,*

*ne baš žalost,
u zapis slažeš
što noć,*

*što dan prebdije
posvuda uokolo, svaki
trenutak,*

*beskućniče, udomi te,
i ta kava – tako domače
po vječnosti miriše*

»RUH« Domžale

K'o kad bistra
rijeka teče...*Sugestivno: Glumac Irfan Kasumović*

Piše: Alem Kasumović

Kulturni dom Franca Bernika u Domžalama bio je na pragu proljeća (23. marta 2019.) mjesto na kojem se slavila Riječ – obilježen je međunarodni Dan maternjeg jezika. Generalna skupština UNESCO-a proglasila je 1999. godine Dan maternjeg jezika, kao sjećanje na studente koji su 21. februara 1952. godine ubijeni u Daki, u Istočnom Pakistanu, danas Bangladešu, jer su protestirali zato što njihov maternji jezik nije proglašen za zvanični. Prema procjenama, gotovo svakodnevno u svijetu nestane po jedan jezik, a lingvisti prognoziraju da će od oko 6.000 jezika, do kraja 21. vijeka odumrijeti više od polovine, čak i do 90 posto.

U vremenu kada je bosanski jezik, kao maternji jezik svih Bošnjaka svijeta, osporavan i ugrožen, od krucijalnog je značaja njegova odbrana, očuvanje i promocija. Jezik je živa materija, koja kroz vrijeme teče i prima razne pritoke. Ponekad valja drvlje i kamenje, a nekad se umiri, skoro pa ne teče. Mi bismo naravno voljeli da naša rijeka bosanskog jezika ostane bistra kao Una a moćna kao Sava, lijepa kao Drina a oštra kao Lim. I kao što voda pere nečistoću sa tijela, tako čitanje i pisanje prečišćavaju bogatstvo jezika.

Bošnjačko kulturno društvo RUH iz Domžala se je odlučilo da ovaj, veoma bitan, datum ove godine obilježi pozorišnom predstavom »Rod i dom« po romanu Safeta Sijarića, porijeklom iz Sandžaka koji živi i stvara u Sarajevu. »Rod i dom« je dobio prestižnu Soroševu nagradu kao roman godine u BiH. Predstava "Rod i dom", u režiji Vlade Keroševića, nastala je u koprodukciji Teatra kabare Tuzla, Akademije dramskih umjetnosti Tuzla i Centra za kulturu Zavidovići. Tekst je dramaturgizirao Hasan Džafić. Priču o ljubavi, prkosu i pravедnosti kroz desetak likova, oživio je glumac i mr. umjetnosti Irfan Kasumović, koji je uspio probuditi neka prošla vremena, vremena u kojima su vladala druga pravila i drugačiji principi. U tim vremenima ponos i obraz nisu bile misaone imenice, nego su bili pojmovi koji su se živjeli i nosili se sa sobom kroz svakodnevne postupke, razmišljanja i odluke. To je bio vakat u kome se insan vezao za riječ a hajvan za rogove.

U Tomčevi dvorani, u Domžalama, na kratko je oživljena sva ljepota i bogatstvo već pomalo zaboravljenih riječi bosanskog jezika, koje tvrdoglavo odolijevaju naletima globalizacije i težnjama da se mali jezici utope i polahko zaborave. Oduševljenju publike je svjedočio gromoglasni, dugi aplauz na kraju predstave. Osjetila se pozitivna

atmosfera i ponos ljudi da imaju takvu bogatu i poetičnu kulturnu baštinu. Starije generacije su se prisjetile vakt kad su moral i ljudske vrijednosti bile visoko uzdignute u svakodnevnom životu običnih ljudi. Pred samu predstavu i neposredno poslije nje, preplijetali su se naglasci bosanskog jezika, pa se riječima vezlo od ljute Krajine, preko vezirskog grada pa sve do Bihora. Šarenilo riječi haman kao i šarenilo boja na ćilimu.

Svrha postojanja kulturno-umjetničkog društva i jeste ljubomorno čuvanje i promocija tradicije i kulture, koju smo naslijedili od naših predaka i njeno prenošenje na generacije koje dolaze, u čemu je bitna uloga jezika u svom pisanom i usmenom obliku. Zato čuvajmo naš jezik, naše adete, kulturu i tradiciju.

Kulturni događaj su dodatno uveličali predstavnici Bošnjačkog kulturnog saveza, islamske zajednica u Republici Sloveniji i kulturnih udruženja »Sevdah« i Sandžak.

Rukovodstvo društva „Ruh“

Zaštita imovinskih prava prognanih i raseljenih lica

Opasnost gubitka bošnjačkog grunta

Priredila: **Sanela Fejzić**

Kongres Bošnjaka svijeta organizovao je u decembru prošle godine simpozij o **Zaštiti imovinskih prava prognanih i raseljenih lica**, sa željom da se ukaže na potrebu da se ljudi, naročito raseljene osobe, uključe što više i što aktivnije u pravne i zakonske postupke koji se odnose na njihovu imovinu.

Znanja i iskustva vezana za ovu problematiku iznijeli su pravnik i historičar prof.dr. **Edin Mutapčić**, g. **Mustafa Begić**, dipl.pravnik i ing.geodezije, g-din Mr. **Ramiz Salkić**, potpredsjednik BH entiteta RS, dr. **Senaid Zajimović**, direktor Vakufske direkcije IZ BiH, te doc.dr. **Izet Bijedić**, stručnjak iz oblasti geopolitičkih nauka.

U svojim izlaganjima pojasnili su historijsko-pravni aspekt zemljišno-vlasničkog prava u Bosni i Hercegovini, tematiku promjene vlasništva u javnim evidencijama Bosne i Hercegovine, problematiku poreske politike kao faktora prava na privatnu imovinu u Bosni i Hercegovini, ukazujući i na iskustva sa terena kada je u pitanju položaj vakufske imovine i imovine Bošnjaka u okviru zakonskih propisa BH entiteta RS, te u konačnici istakli i geopolitički značaj i neophodnost zaštite privatnog vlasništva u BiH.

U zaključku simpozija, konstatovano je da, nakon u ratu započetog etničkog čišćenja, dodatnu opasnost za Bošnjake i Bosnu i Hercegovinu predstavlja i gubitak vlasništva nad zemljišnim posjedima i gruntom. Gubitkom bošnjačkog grunta veliki dio Bosne i Hercegovine bi nepovratno ostao etnički očišćen od Bošnjaka.

Izlaganja učesnika simpozija objedinjena su u **brošuru**, koja je besplatno **dostupna putem Facebook i internet stranice Kongresa Bošnjaka svijeta** (www.kongresbosnjaka.org), a u ovom tekstu iznosimo nekoliko ključnih informacija i objašnjenja vezanih na zaštitu imovinskih prava prognanih i raseljenih lica.

ZAKON O PREMJERU I KATASTRU RS-a

Iz izlaganja doc. dr. Senaida Zajimovića

Ovim Zakonom daju se velika ovlaštenja upravnoj vlasti odnosno konkretno Upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS-e. Zakonom je predviđeno da poslove evidencije nepokretnosti i stvarnih prava na njima vodi ovaj organ Uprave čime se nadležnost izuzima od sudova koji su do sada vodili zemljišno-knjižni sistem. Predmetnim Zakonom se zemljišne knjige izmještaju iz sudova, a nadležnost nad njima se prenosi na Upravu s tim što neće više postojati dvojnost vođenja zemljišne administracije, odnosno neće biti više grunta i katastra već jedinstvena katastarska evidencija nekretnina. Do sada su zemljišne knjige na području RS koliko-toliko osiguravale pravnu sigurnost nekretnina i Bošnjaci su mogli biti donekle sigurni u njihovo zakonsko djelovanje. Najvažniji segment ovog Zakona odnosi se na uspostavljanje novog premjera, odnosno novog katastra čime se stari stavlja van snage. Uspostavljanje novog premjera odnosno novog katastra vrši se kroz javno izlaganje nekretnina. Javno izlaganje nekretnina obavljaju područne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS. Za svako javno izlaganje, odnosno za svaku katastarsku općinu formira se komisija koju sačinjavaju pravници i geodeti. Dosadašnja praksa pokazuje da su komisiju činili članovi srpske nacionalnosti. Javno izlaganje može biti vršeno pojedinačno (na zahtjev stranke) ili izlaganje za čitavu katastarsku općinu. Prilikom javnog izlaganja, što je i zakonski određeno, prednost pravu se daje na osnovu katastra u odnosu na grunt i to je najsporniji dio ovog Zakona. Ako sagledamo činjenično stanje imovine Bošnjaka i vakufske imovine u RS-u, evidentno je da Bošnjaci u proteklom periodu iz objektivnih ili subjektivnih razloga nisu imali urednu zemljišnu administraciju. Tako imamo situaciju da se imovina Bošnjaka vodi na ime nekog njihovog ranijeg pretka, a u slučaju prometovanja imovine nisu vršene promjene. S druge strane, usljed agresorskog rata i u postratnom periodu desile su se brojne uzurpacije imovine Bošnjaka i vakufske imovine od pripadnika srpske nacionalnosti i oni su se kroz razne protuzakonske radnje uspjeli u katastru uknjižiti kao posjednici što automatski dovodi

Prijedor

do rizika gubitka te imovine. Sada, kroz ove postupke srpske porodice postaju vlasnici te imovine.

Prilikom implementacije Zakona, a u svrhu zaštite imovine, veoma važno je aktivno učešće u svim radnjama odnosno aktivna uloga u postupcima izlaganja nekretnina. U postupcima izlaganja nekretnina dokazuju se vlasnička prava na određenoj nekretnini. Nakon izlaganja nekretnina, formira se lista nepokretnosti čime se završava proces utvrđivanja prava na nekretninama.

PROVJERITE UPIS VAŠIH NEKRETNINA U KATASTRU

Iz izlaganja Mr. Ramiza Salkića

U Zakonu o premjeru i katastru nekretnina u Federaciji BiH, u članu 35., koji se odnosi na korištenje podataka, navodi se da **podatke službene geodezije mogu dobiti sva zainteresovana lica uz plaćanje naknade koju propisuje Vlada Federacije**. Podaci se izdaju samo ukoliko to nije u suprotnosti s propisima o zaštiti podataka. Podaci premjera, katastra nekretnina i katastra komunalnih vodova koji nisu u službenoj upotrebi, mogu se izdati zainteresovanim licima, s tim da im se ta činjenica mora saopštiti u pisanoj formi. Zainteresirana lica podatke mogu koristiti samo za vlastite potrebe navedene u zahtjevu i ne mogu ih ustupati trećim licima. Na internet stranici Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove mogu se pronaći katastarski podaci o parcelama i stanju posjeda na tim parcelama. Podaci se mogu pretraživati po broju katastarske parcele ili broju posjedovnog lista, odnosno katastarskoknjižnog uloška. Međutim, svi podaci su informativnog karaktera i ne mogu služiti kao javna isprava. Javne isprave se izdaju u općinskim službama nadležnim za geodetske poslove i katastar.

Važno je da Bošnjaci koji imaju imovinu u bh. entitetu RS, bez obzira gdje danas žive, redovno prate aktivnosti u domovini, te plaćaju porez na svoju imovinu, kako ta imovina, koju su naslijedili od svojih očeva i djedova, ne bi bila ugrožena.

U Zakonu o premjeru i katastru RS, u članu 54., u stavu 1, navedeno je da svako ima pravo da izvrši uvid u podatke koje sadrži katastar nepokretnosti, da mu se izda list nepokretnosti ili potvrda da je određena nepokretnost ili pravo upisano u katastar nepokretnosti. Podatke iz baze, osim lično, može dobiti i krvni srodnik pojedinca, a svaka treća osoba mora imati validnu punomoć.

U bh. entitetu RS, u okviru Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, postoji **aplikacija e-KATASTAR**, koja služi za pregled katastarskih podataka putem interneta (geoportal.rgurs.org). I u ovom slučaju, svi podaci prezentovani na ovom mjestu su nezvanični i ne mogu se koristiti ni za kakve lične ili poslovne potrebe ili namjene.

Način pozivanja vlasnika imovine na izlaganja po općinama

U Federaciji Bosne i Hercegovine izlaganje na javni uvid podataka o nekretninama na osnovu popisnih listova sprovodi **Komisija za izlaganje**, koju imenuje direktor Federalne uprave. Vrijeme i mjesto javnog izlaganja podataka o nekretninama, javnim oglasom, određuje Komisija najkasnije 15 dana prije početka izlaganja. Ukoliko do isteka roka javnog izlaganja podataka o nekretninama, korisnik u skladu sa stvarnim stanjem ne uloži prigovor, u katastar nekretnina će se upisati podaci iz popisnog lista. U BH entitetu RS Komisija u postupku izlaganja, a u svrhu osnivanja katastra nepokretnosti, objavljuje to osnivanje u javnom oglasu u katastarskoj općini u kojoj se osniva katastar nepokretnosti i na internet stranici Uprave, najkasnije 30 dana prije početka izlaganja podataka i utvrđivanje prava na nepokretnostima, a u svrhu osnivanja katastra nepokretnosti.

Mnogi građani BiH imaju zemljište i nekretnine u posjedu, ali to zbog nemara ili nekih drugih okolnosti nije evidentirano u gruntu. Ovaj postupak nudi brzo rješenje, a tamo gdje nastanu sporovi i dođe do zloupotrebe postoji mogućnost pokretanja i vođenja sudskog postupka u narednih 5 godina.

Srebrenica

»Lijepa naša tradicionalna narodna pjesma« - već deseti put

Na izvoru

Piše: Zora Perenda

Društvo »Sevdah« u Ljubljani već desetu godinu njeguje i približava ljepotu narodne pjesme, u okviru projekta »Lijepa naša tradicionalna izvorna narodna pjesma«, kojeg pomaže i Javni sklad za kulturne djelatnosti Republike Slovenije.

I ovog proljeća organizovali smo susret najboljih vokalnih i pjevačkih grupa koje većinom rade u sklopu kulturno-umjetničkih društava, na kojem su nastupili: KUD »Sevdah« Ljubljana - vokalna izvorna članska grupa, dječija vokalna grupa i solistka Sandra Ponjević sa tradicionalnim čobanskim pjesmama s područja Hercegovine i zapadne Bosne, izvornim pjesmama s područja Bosanske Krajine (Cazin), izvornom narodnom pjesmom uz okretanje tepsije; Vokalna grupa »Kvali« Ljubljana – sa tradicionalnim pjesmama Arberešov iz Italije i ljubavnim liričnim i polifoničnim narodnim pjesmama s juga Albanije; MFS »Kalina«, MODRIN Ljubljana, sa tradicionalnim makedonskim

izvornim pjesmama; Slovenska vokalna pevska skupina »Cinatre« Ljubljana - sa tradicionalnim narodnim pjesmama Gorenjske, i Bele krajine; HKUD »Ivan Car« Ljubljana - s narodnim pjesmama Međimurja i Slavonije; BMKD Velenje – sa tradicionalnim izvornim pjesmama Podrinja, iz kraja Kozluk; KUD »Božur« Ljubljana – sa tradicionalnim izvornim narodnim srpskim pjesmama Kosova i Bosne i Hercegovine; AKUD »Kolo« Koper, muška i ženska vokalna akademska pjevačka grupa – sa pjesmama srpskog življa iz Bosne i Hercegovine i Srbije.

Sa lijepom tradicionalnom narodnom pjesmom na usnama i u prelijepim narodnim nošnjama prošetalih smo se preko brda i dolina krajevima nekadašnje skupne države i Balkana. Samim koncertom željeli smo pokazati crvenu nit povezivanja - pjesma, ljubav i prijateljstvo, te obavezu da prenosimo to naše kulturno blago iz roda u rod i animiramo prije svega mlade članove da uče, gaje i pjevaju našu lijepu izvornu pjesmu, koja je nekada bila sastavni dio života posebno seoskog življa. Pjesmom se iskazivala, ljubav, žalost i veselje.

Prilog naše vjerne pratilje i članice društva Katicice Pavkić Špiranac govori slikovito o ovom vezu pjesme i igre u koji se u prepunoj dvorani »uplela« i brojna publika i gosti, te predstavnici svih kulturnih društava i saveza Slovenije.

Uz mnogobrojne uvažene goste, bila je prisutna i delegacija iz Sarajeva, gdje nas je toplo pozdravio Kemo Sarač, pomoćnik ministra za ljudska prava i izbjeglice u Vijeću ministara BiH.

Kad se pjesme udomaće...

Piše: **Katica Pavkić Špiranec**

Pjesma u srcu nastaje, dušu liječi i život ljepšim čini. Prati pojedince i čitave narode kroz sva razdoblja njihovoga trajanja. U njoj nalaze svoje mjesto svi važni događaji, svi lijepi i manje lijepi doživljaji koji ostavljaju trag narodnom biću. Pjevana u grupi, solo ili u duetu, vodi nas kroz prostor i vrijeme, u kojima jedan narod bitiše i svoju povijest piše. Često popraćena narodnim instrumentima, sastavni dio poslova, koji su se obavljali sezonski ili uz velike blagdane, omogućuje nam da stvorimo sliku o onome što je bilo, kako je bilo i kako to bar djelomično traje danas, a sigurno će se njegov najbolji dio prenijeti u sutra.

Ljudi se sele otkad je svijeta i vijeka. Traže mjesto na kojem će lakše i ljepše živjeti. Često ih i više sile protiv njihove volje sele i po svijetu rasipaju. Ponesu sa sobom ljubav prema zavičaju, a ona se najljepše u pjesmi ugnijezdi, sačuva i u drugom, na početku tuđem, svijetu hrabri ih i tješi. A kada se u novoj sredini udomaće, pjesmu poklanjaju djeci svojoj i unucima da je ovi čuvaju, obogaćuju i prenose dalje. I tako narodna pjesma poput vina postaje što starija to bolja, poput dunje na ormaru zavičajem miriše.

U Sloveniji pored Slovenaca rade i žive i drugi narodi čija je ova lijepa zemlja drugom domovinom postala. Radeći i gradeći, uz sve ostalo, narodi iz drugih domovina njeguju svoju narodnu pjesmu. Najčešće u kulturnim društvima vrijedno vježbaju, narodne nošnje nabavljaju, čine sve kako bi ono što su ponijeli od zaborava oteli. Na kulturnim priredbama poklanjaju posjetiteljima široku paletu ljepote u kojoj i uho i oko i duša i srce na svoj račun dođu.

Kulturno-umjetničko društvo "Sevdah" iz Ljubljane svake godine priređuje koncert tradicionalnih narodnih pjesama gdje sudjeluju brojna društva svih republika i

KUD »Sevdah« Črnomelj

pokrajina nekadašnje skupne države i svako pokaže ono najbolje što je pripremio i obogatilo.

Tako je bilo i 6. aprila 2019, na koncertu "Lepa naša ljudska pesem 2019/Lijepa naša izvorna narodna pjesma 2019" u dvorani kulturnoga centra u Ljubljani - Zalag.

Bila sam na dosta tih koncerata, ali ovaj je nadmašio sva moja očekivanja. Zaslužuje najviše ocjene u svakom pogledu.

Kao i uvijek, na prekrasno uređenoj pozornici s autentičnim bosanskim rukotvorinama, ukrasnim predmetima i cvijećem, voditeljica gospođa Zora Perenda, koja suvereno vlada ovom zahtjevnom građom, u svakoj najavi ne samo da predstavi izvođače nego ne propusti prigodu da kaže nešto i o njihovoj pjesmi kako bi ova što lakše do gledatelja put našla i u sjećanju im ostala.

Provela su nas društva iz Ljubljane, Kopra, Jesenica, Velenja, Kranja i drugih mjesta kroz prelijepe, u pjesmi opjevane krajeve, od Slovenije do Albanije. Svaki nastup je priča za sebe, pun ljepote i užitka.

Posebno me se dojmilo nekoliko nastupa sa zanimljivim koreografijama u kojima nastupa više generacija zajedno. Razveseljuje što je u većini nastupa sve više mladih. To je garancija da će izvorna narodna pjesma živjeti i preživjeti. Svaka generacija joj daje svoj pečat i ona postaje bogatija i ljepša.

Hvala svim izvođačima, posebice hvala organizatoru KUD-u »Sevdah« i njegovoj alfi i omegi Muji i Zori Perenda.

Treba imati ogromno znanja, još više volje, ustrajnosti, sposobnosti organiziranja i nadasve ljubavi prema izvornoj pjesmi da bi se ovakav događaj ostvario. Njima to uspijeva iz godine u godinu sve bolje. Čestitam!

Naša gošća evropska parlamentarka Tanja Fajon u društvu neumornih vođa KUD-a "Sevdah" Zore i Muje Perende

Predstavljamo:

Kulturno - umjetničko i sportsko društvo

“Behar” Koper

Predsjednica:

Belkisa Vuković

E-pošta:

društvo.behar@gmail.com

Potpredsjednik:

Sadmir Sikirić

Tajništvo:

Dijana Harčević Čatić

T: 070 700 154

E-pošta:

harcevic_dijana@hotmail.com

Blagajničarka:

Adisa Halkić

Član upravnog odbora:

Asim Beganović

Adresa:

Spodnje Škofije 071

6291 Škofije

Društvo svoje aktivnosti izvodi na adresi:

Kampel 3G, 6000 Koper

More, Behar i Kultura

Piše: Dijana Harčević Čatić

Kulturno, umjetničko i sportsko društvo “Behar” je bilo osnovano 2010. godine u Kopru. Osnovali su ga pripadnici druge generacije doseljenika sa namjerom povezivanja i skupnog kulturnog djelovanja Bošnjaka sa područja slovenske Istre. U sklopu društva od samog početka djeluje više sekcija od kojih su najbrojnije folklorna i dramska. Proširenjem programskog sadržaja unutar društva počinje da djeluju još sekcija “Hairli ruke”, ručna djela, koja okuplja većinom žensku populaciju, te literarna, sportska i likovna. Broj članova vremenom se je mijenjao. Danas društvo ima oko 100 aktivnih članova, a svoje aktivnosti izvodi u unajmljenim prostorijama u naselju Kampel u Kopru. Do danas izveli su veliki broj projekata, sa područja kulture koje se po svom karakteru dijele na priredbe, festivale, seminare, folklorne tabore, različne promocije i višemjesečne projekte namijenjene afirmaciji bosanskog jezika i kulture uopšte. Od zadnjih izdvajamo projekte kao što su “Iz jezika u jezik”, dječja zbirka priča, pjesama i prevoda, zatim “Za uspomenu i dugo sjećanje”, zbirka pripovjedi i memoara sa područja usmene tradicije, “Pafta, baština koja umire”, vodič kroz bošnjačke narodne nošnje, Dječiji ilustrovani slovensko-bosanski rječnik, “Velike tajne multikulti majstora”, dječja višekulturna kuharica, “Eko Etno Avlija”, “Stranac na svojem”, kratki dokumentarni film itd.

Kao i većina bošnjačkih društava i društvo “Behar” finansira se samostalno preko vlastitih mjesečnih i godišnjih članarina, te preko projekata Javnog fonda R. Slovenije za kulturne djelatnosti i Gradske uprave Koper.

Dugoročno gledano želja društva su širenje programskog sadržaja, broja članova, pridobijanje kvalitetnog i obrazovanog kadra, vlastitih prostora ali i statusa društva koje djeluje u javnom interesu na području kulture te veća saradnja sa institucijama, društvima i organizacijama koje djeluju na području kulture, međukulturnog dijaloga i etničnih manjina.

Drag gost: Pjesnik Abdulah Sidran

Sa promocije knjige sjećanja Rezaka Hukanovića „Deveta vrata pakla“

Baština na stolu Festival bosanske kulture

Piše: Dijana Harčević Čatić

Uloga kulturno-umjetničkih društava u očuvanju kulturne baštine i identiteta je mnogostruka, a posebno u dijaspori, teritorijalno udaljenoj od matice. Čuvanje, njegovanje i promoviranje materijalne i nematerijalne kulturne baštine je njihova moralna odgovornost i poslanstvo. U tom procesu okupljanja i afirmacije kulturnog djelovanja pripadnika zajednice, predsjednica društva „Behar“ u Kopru gospođa *Belkisa Vuković* vrlo važnim izdvaja „*otvaranje, promoviranje i približavanje već postojećoj lokalnoj zajednici i većinskom stanovništvu sve sa ciljem međusobnog upoznavanja, razmjene kulturnih produkata, saradnje, rušenja stereotipa i zajedničkog djelovanja*“. Zbog toga je, smatra, važno kulturne priredbe održavati u gradskim jedrima, na centralnim pozornicama i urbanim prometnim trgovima. U Kopru je to Taverna, koja se nalazi uz glavnu promenadu, čineći i sama njen dio, što je čini dostupnom kako domaćinima tako i turistima iz dalekog svijeta. Na taj način omogućavamo turistima susret s bosanskim kulinarskim dobrotama, koje tako postaju ujedno sastavni dio koparske gastronomske turističke ponude.

Hrana i ishrana važni su elementi kulturnog obilježja jednog naroda. Organizirajući priredbe i festivale, kojima je promocija kulinarike glavni cilj, hrana postaje kulturni artefakt koji povezuje grad, narode, materijalno s nematerijalnim, sa simboličnim, socijalnim, kulturnim, sa prirodnim karakterom nekog podneblja. S tim u vezi početkom aprila u koparskoj Taverni održan je *deseti festival bosanske kulture*.

Organizator Festivala je bilo društvo „Behar“ iz Kopra, čiji su članovi za ovo deseto jubilaro okupljanje posjetiocima pripremili bogat kulturno-umjetnički program. U zvaničnom dijelu programa pored domaćina nastupili su: Društvo bosansko-hercegovačkog i slovenskog prijateljstva „*Ljiljan*“ iz Ljubljane, *Folklorno društvo iz Umaga*, Društva „*Dobra volja*“ i *Dance Team N1 iz Škofij*, muzički gosti i interpretatori sevdalinki: *Damir Hasanagić, Jasmina Ilić, Alen Hass*, harmonikaši *Đemal Halilović* i *Ferid Dervišević*, te mnogi drugi. Počasni gosti Festivala bili su akademik *Abdulah Sidran* i pisac i novinar *Rezak Hukanović*.

Dešavanje na pozornici pratile su mnogobrojne radionice, kao što su radionica učenja kola, pripreme ružica i bureka, te radionica pripreme tradicionalne bosanske kafe tako da su si posjetioci imali priliku sami „ispeći kahvu“, pripremiti fildžane i džezvu te ispitati je u prijatnom muhabetu. Istodobno je trajala prodaja i degustacija kulinarskih dobrot - baklave, tufahija, kadaifa, ružice, raznih pita i ćevapa. Predstavljena je, dakle, većinom urbana tradicionalna ručno pripremljena hrana čije umijeće pripreme datira iz davnina, u čijoj se bogatoj kalorijskoj vrijednosti krije „duša Bosne“.

Iz albuma društva „Behar“

»Ljiljan« Ljubljana

Obilježen Dan nezavisnosti BiH
»Temelj Bosne«

Piše: Maida Džinić - Poljak

Društvo »Ljiljan« je i ovogodišnji Dan nezavisnosti BiH obilježilo prigodnim kulturnim programom, u petak 1. marta 2019., u Narodnom domu Šentvid u Ljubljani, u kojem je učestvovalo 90 članova folklorne, literarne, dramske i muzičko-pjevačke sekcije.

Ovu priredbu, koja je još jedan dokaz da se domovina voli i poštuje i daleko od njenih granica, sufinansirao je Javni sklad za kulturne djelatnosti Republike Slovenije (JSKD) u sklopu projekta "Temelj Bosne".

»Ljiljanovac« u »Ljiljanu«
Susret s pjesnikom Josipom Ostijem

U prostorijama društva »Ljiljan« 19. marta je bilo posebno lijepo – bili smo domaćini našem prijatelju pjesniku Josipu Ostiju, kojem su članovi društva i brojni posjetioci priredili pravo iznenađenje povodom njegovog 74. rođendana. Družili smo se uz prisjećanja i stihove, a naravno i bosanske specijalitete. Josip Osti, jedan od osnivača našeg društva, i tvorac brojnih mostova kulture i prijateljstva, poklonio nam je 150 knjiga, kako svojih, tako i najpoznatijih bosansko-hercegovačkih autora: Maka Dizdara, Ćamila Sijarića i drugih.

Nekoliko dana kasnije članovi društva su uzvratili posjetu dragom čovjeku u njegovom Tomaju na Krasu.

Sa proslave Slovenskog praznika kulture u „Ljiljanu“

OKOM KAMERE

Prredio: Nihad Džović

Grupa Kavli – albanske tradicionalne pjesme, sa nastupa u Zalogu

BMKD Velenje, sa nastupa u Zalogu

Sa otvaranja izložbe Almina Zrne u Galeriji fotografija u društvu s predsjednikom UEF-e Aleksandrom Čeferinom

KSBD »Biser« Jesenice

Veče Josipa Ostija u DSP i uručenje nagrade Ljiljana Borisu A. Novaku

Sjećaš li se Šamac - Sarajeva

Nermina Mujagić je sa **Tanja Petrović** i **9 drugih** .

16. veljače u 13/43

Prevazilazeci vlastite kapacitete brigadiri i brigadirke iz cijele Jugoslavije pokrenuli su ekonomsku revoluciju koju danas mozemo zvati Kolosjek. Izgradnja prve i druge zeljeznicke infrastrukture je znojem ispisana povelja o prvim bosanskohercegovackim slobodama, idejama napretka i civilizacije. Sinoc na projekciji dokumentarnog filma Sjecas li se Samac-Sarajeva u produkciji Federalne televizije novinarka Aleme Kazazic i reditelja Himze Mihaljevica u Slovenskoj kinoteci u Ljubljani trazila se karta vise. Ova prva regionalna projekcija pored toga sto je govorila o znacaju nekih neponovljivih procasa iz nase proslosti, bila je svojevrsno podsjecanje na dignitet, ponos i entuzijizam brigadira i brigadirki. Pred autenticnim kreatorima nasih prvih ekonomskih ugovora osnazilo se uvjerenje da su ovo bile neponovljive deklaracije o ljudskim pravima i nezavisnosti o kojima valja uciti svaki dan. Hvala Slovenskoj kinoteci, posebno Igoru Prasselu, Varji Mocnik, hvala Tanji Petrovic iz Instituta za kulturu i sjecanje ZRC SANU, hvala Kerimu Dizdaru iz Bosnjackog kulturnog saveza Slovenije, Ani Butari brigadirki, Dragi Kristincu komandantu brigade, Nijazu Skenderagicu, predsjedniku Ogranizacionog odbora za obiljezavanje 40 godina od izgradnje drugog kolosjeka pruge Samac-Sarajevo, Nihadu Djozicu koji je ovo zabiljezio, ali posebno hvala svim brigadirima i brigadirkama na Dobru kojeg su nam ostavili.

Alema Kazazić, Himzo Mihaljević, autor i režiser filma, i prof. dr. Nermina Mujagić (FPN Univerzitet Sarajevo)

Prof. dr. Tanja Petrović, Alema Kazazić, prof.dr. Nermina Mujagić, Nijaz Skenderagić, Ana Butara i Drago Krstinc (učesnici omladinskih radnih akcija)

Dr. Milan Brglez sa saradnicima

Učesnici i gosti iz Slovenije

Sad pa sad

PRVA INSTANT
BOSANSKA
KAFA

zlatna
BOSANSKA KAFA
džezva

VISPAK

Književnica **Valerija Skrinjar Tvrz**, koja je utisnula duboke tragove u slovensku i bosanskohercegovačku literaturu (proza, poezija, knjige za djecu), proslavila je značajan jubilej – 90 godina života i stvaralaštva. Na ovom izuzetnom druženju, koje su organizovali Slovenski PEN, Društvo slovenskih pisateljev i društvo »Ljiljan«, okupilo se više značajnih književnih imena slovenačke i bosanskohercegovačke književnosti i kulture, da slavljenici zahvale za sve njene lijepe riječi i stranice, i zažele joj sretan veliki datum. Iz Valerijinog Sarajeva, i Društva pisaca BiH, u kojem je bila i predsjednica, došli su kao gosti pjesnici Hadžem Hajdarević (predsjednik) i Amir Talić, da svojim pozdravima i stihovima uveličaju ovo slavlje pisane riječi i prijateljstva. Ovaj kolaž fotografija tek je malo svjedočanstvo svetkovine, u koju i mi unosimo svoje čestitke.

BOŠNJAK